


- 
- EL MISTERI DEL CAP DE CREUS
 - LES NECESSITATS DEL TERRITORI
 - CAN DALFAU: HISTÒRIA I RECORDS
 - ELS NOMS DE LA NOSTRA MAR

Farella

Revista de Llançà



FISCAL

LABORAL

LEGAL

COMPTABLE

C. D'ASSEGURANCES

FINANCERA

JOSEP M. SALVATELLA

■ *Una gorra al penjador*

A

ra m'he adonat, vés per on, que tinc una gorra igual que la que porta darrerament Josep Palau i Fabre; ho he vist a les fotos dels diaris i revistes. Deixeu-m'ho dir aviat: crec que en Palau és un dels cinc millors poetes que el segle XX va donar al país. Cal reblar-ho, això: admiro profundament el Josep Palau poeta; fins i tot, si m'ataconeu massa, l'assagista i el dramaturg. No he entès mai, ho sento, el Josep Palau home. Anys enre-re, amb l'Ajuntament pel mig –que potser és mala cosa per fer amics–, vàrem tenir dos o tres malentesos. Coses de la vida...

Palau i Fabre va rebre una proposta escrita de l'Ajuntament de Llançà per intentar bastir aquí –on havia residit tant de temps, concretament a Grifeu– el museu que tenia en projecte. Una proposta amb terreny inclòs, no lluny d'on era la seva casa. No va poder ser. Esperàvem resposta, però.

A títol purament personal, puc dir que en molts dels casaments civils que em tocà presidir –o oficiar, qui sap...– m'agradà recitar uns versos de Palau i Fabre –de *Poemes de l'Alquimista*– que em semblaven molt adients i inspirats: "Jo em donaria a qui em volgués / com si ni jo me n'adonés / d'aquest donar-me: com si ho fes / un jo de mi que m'ignorés. / Jo em donaria a qui em volgués / a canvi meu per sempre més..."

Recordo una vetllada poètica, inoblidable, sota el vell plàtan del pati posterior



M. ÀNGELS TORRES (AVUI)



AJUNTAMENT
DE LLANÇÀ

Impressió
Gràfiques PUJOL
Figueres

Dip. Leg.: GI-1327/95

Amb la col·laboració de



Diputació de Girona

Portada:
IMPRESSIONS,
de Fina Barris

del Centre Cultural, que ja no hi són, ni l'edifici ni l'arbre. Era l'estiu del 1961 i recitaven els seus propis poemes J.V. Foix, Tomàs Garcés i el mateix Palau. Els qui venien de les dues Selves ja no poden tornar.

Llançà, penso, no ha oblidat Josep Palau i Fabre. Amics, allò que es diu amics, n'ha tingut pocs, això és veritat. Vegem, però, a tall d'exemple, la seva sovintejada presència en els modestos mitjans de premsa llançanencs. A *Miranda*, butlletí del Centre Cultural: Una entrevista de Miquel Fa (1962) i dues col·laboracions del mateix poeta –"Teatre de Grifeu"–, els anys 1963 i 64. A la revista-programa de festa major: "Josep Palau i Fabre, poeta i picassià", entrevista d'Enrica Heras (1987); "A Josep Palau i Fabre, en homenatge", de Josep M. Salvatella (1992); i "Persistència", sonet de Maria Àngels Anglada (1994). A *Farella*: Tres articles d'Helena Pol, "Josep

Palau i Fabre: l'alquímia com a mètode d'experimentació en poesia" (1996), "El premi a una quimera. L'oblit del teatre" (1999) i "Les veus del mirall embuixat" (2002).

Al cap dels anys, Palau intentà bastir el seu museu a Tossa de Mar, però l'acord se n'anà en orris al darrer moment. Fa un temps, per fi, el dugué a Caldes d'Estrac, aquella vila prop d'Arenys que de joves anomenàvem Caldetes. Una navegació amb escales, de nord a sud. Publiquen ara la seva obra completa, sense els estudis sobre Picasso, però. Avui el veig a l'*Avui*, i perdoneu la redundància. Assegut a la seva cadira de rodes, un xic més prim, la mirada obstinada com sempre, cofat amb la gorra marró a quadrets. Miro la meva al penjador de casa i penso com n'és de complicada la vida. O com ens la compliquem, també.

■ Arbres sagrats

E

n un viatge recent a Euskadi, vam admirar un imponent ginkgo –*Ginkgo biloba*– als jardins del palau d'Aiete, prop de Donostia. En vam collir unes fulles –curioses fulles, estructurades en forma de ventall– per portar-les als néts i nétes, amb l'explicació dramatitzada de l'epopeia d'Hiroshima. En Frederic Riera en va parlar d'aquests arbres, el 1998, en un Butlletí Municipal. Els nostres amics de Pont-du-Casse ho van llegir i, a la següent visita a Occitània, el novembre del 99, ens tenien preparat un ginkgo per plantar en un cèntric jardí públic.

La bomba d'Hiroshima –6 d'agost de 1945– va acabar pràcticament amb la flora i la fauna, però no amb el ginkgo. De la seva soca recremada, en arribar la primavera, en sortiren noves fulles. Avui, Hiroshima és un jardí en el delta del riu Ota. Contemplem amb atenció aquestes fulles que ara, a la tardor donostiarra, són d'un bell color daurat que el *sirimiri* fa brillar, impúdic. A Tokyo diu que hi ha plantats més de seixanta mil ginkgos. És, per als japonesos, un arbre singular, símbol de la vida, vencedor de la mort. Cert és que la visió d'alguns arbres ens fan pensar en l'eternitat, al menys



Pere Duran

a mi em passa: les velles oliveres de soques turmentades, alguns castanyers o suros d'escorça aspra. A Gernika vam visitar també uns arbres sagrats. La soca morta del vell roure i el nou roure puixant, ple de fulles, nét de l'anterior: persistència, continuïtat, permanència. La identitat d'un poble en un arbre i en els seus descendents.

Bosch de la Trinxeria, jonquerenc, parlava del suro del Consell, l'Avi, avall de Requesens. Allà s'hi trobaven els representants dels pobles de Cantallops, Capmany, Sant Climent i Espolla, per discutir els problemes comuns. Nosaltres, la gent de Llançà, ho coneixem prou bé això dels arbres sagrats. Penseu per un moment que, un dia, es morís l'arbre de la plaça... Aquest arbre de la Llibertat que, segons l'an-

tic batlle Pere Purcallas, fou plantat el 1870, salvat al cap de dos anys d'una corretgeta traïdora, i més tard, passada la guerra, per mossèn Eduard Trigàs, rector i capellà militar, que impedí l'acció destructora d'un escamot de soldats. Segons Josep M. Dacosta, aquest nostre plàtan fa 3'22 m de circumferència de soca i, depenent de les podes, ha arribat a 23 m de capçada i 22 d'altura.

Youri Komeronsky, poeta francès, autor de lletres de cançons per a Édith Piaf i Juliette Greco, va escriure fa quaranta-sis anys, en la seva estada a Llançà, un poema que acaba així: "Acull-me també amb la teva mirada, / a mi, l'estranger que a tu arriba, / arbre amical, / arbre blanc, / i allotja'm a la teva memòria."

■ Com el foc a la mar

Un diumenge de novembre, amb cua de tramuntana, vam arribar-nos fins a Molinars, amb motiu de la presentació del llibre del company Arnald

Plujà sobre aquest llogaret perdut i abandonat, aigües amunt del riberal que vessa a Colera. És un paisatge eixut, com tot el de la mar d'Amunt: oliveres, brucs, argelagues, ginesteres, suros i alzines, algun pi, timó i romaní, pedruscall i còrrecs profunds. País de bona mel, d'oli, de vi, en el seu temps.

Hi havia força gent, aquell migdia; molta, si pensem en la dificultat del trasllat. Descendents, fills de la vall, oriünds escampats arreu, uns quants passavolants curiosos i els mitjans de comunicació... La Fernanda Soler, que cada dia puja a peu des de Colera a cuidar l'hortet; la Maria de Molinars i en Jaume Subirats, que són de Llançà; en Baldiri i en Leonci Cardoner, de Garbet; en Miquel Carrés, exalcalde de Colera; l'Eli Buxeda, de cal Músic, resident francès, que ens obsequià amb una selecció al saxo de melodies d'altre temps; tanta, tanta gent... Escoltàvem els alegres compassos de *Ball de ram* i semblava que érem altra volta a la sala de la Societat, amb en *Juanito Carreter* a la gramola i en *Carlitos Imperial* posant ordre entre la quitxalla.

No hi era aquest migdia de novembre, però, el meu bon amic Jean Martí, antic batlle de Cervera, inspirador de l'Associació Cap de Creus-Cap Sant Vicenç, de

vida efímera malgrat la bona disposició de vuit alcaldes, a banda i banda de frontera. En Jean, traspasat fa un parell d'anys, segurament hauria vingut, penso. No hi era, tampoc, la Carmen Amaya, ni el seu marit, Antonio Agüero, ni l'amic nordamericà d'ambdós, Stuart Wilson. Tots havien passat, més o menys temps, per aquest racó de món.

Plujà, en el seu llibre, aventura que la *bailaora* degué visitar aquí un carrabiner dit Juan Amaya, que podia ser, o no, parent seu. A la mort de l'artista, el vidu es reclugué a Molinars i fins i tot hi comprà una casa, que més tard, en anar-se'n, traspasà a l'americà. Carmen Amaya, gitana nascuda al Somorrostro barceloní, fou, sense discussió, la millor representant del flamenc a Catalunya de tots els temps. Un art, el seu, que s'encenia en ardents profundes, com una foguera, dins un cos aparentment feble; una vida, la seva, breu i intensa, com una flama de nit de festa. Morí al castell de Begur, allà fou enterrada, encara que posteriorment el seu vidu decidí traslladar-ne les despulles a Santander. Passà per Molinars, Carmen, com un bruel de tramuntana, que topa amb les muntanyes, baixa rabent pel riberal, s'escampa i perd embranzida mar enfora.

Quan tornàvem cap a Llançà tot pensant en aquestes coses, les onades cobrien d'escuma, una i altra vegada, els esculls de cap de Ras.

tres en una

■ *Narrativa catalana de l'exili*

Per acompanyar l'exposició "Literatures de l'exili", que es pot visitar al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona fins al 29 de gener, el comissari de l'exposició, Julià Guillamon, ha preparat paral·lelament, a més del catàleg, *Narrativa catalana de l'exili*, un llibre editat per Galàxia Gutenberg / Cercle de Lectors. Es tracta d'un extens volum que aplega, per primera vegada, únicament literatura catalana de l'exili i que permet la reconstrucció literària a través de l'obra d'Avel·lí Artís-Gener, Agustí Bartra, Xavier Benguerel, el llançanenc d'adopció Pere Calders, Lluís Ferran de Pol, Cèsar-August Jordana, Vicenç Riera Llorca, Mercè Rodoreda, Francesc Trabal i Ramon Vinyes.

Com diu la presentació, aquest llibre comprèn "una literatura escrita sobre el terreny, per donar testimoni, i una altra que reconstrueix els fets (a través de la memòria personal, testimonis i documents) i els situa en una seqüència que aborda com un tot la vida del camp (de concentració). Finalment, alguns autors volen trobar la raó del sofriment, mitifiquen l'experiència i en fan un punt de partida d'un renaiement personal i col·lectiu".

Els contes i novel·les que s'hi recullen són una mostra feient que tot i la prohibició d'escriure en català a Catalunya, la inexistència d'editorials i la dispersió d'aquests autors (malgrat tot, no van passar a escriure en castellà), la literatura catalana d'aquest moment és de gran qualitat. Aquesta antologia no és només un recorregut literari pels autors més representatius de l'exili, sinó també una tasca de recuperació d'obres no publicades des de fa molts anys, com *Crist de 200.000 braços*, d'Agustí Bartra, *Temperatura*, de Francesc Trabal, darrera novel·la que l'autor publicà a Mèxic el 1946, i textos de Ramon Vinyes i Cèsar-August Jordana. Sens dubte, *Narrativa catalana de l'exili* és una obra única, d'una gran qualitat literària i testimonial.

Helena Pol

■ *Sense alcohol no és divertit?*

Que els joves en les seves sortides nocturnes consumeixen alcohol, això ja ho sabem. Que hi ha una minoria que no beu o no condueix si du dues copes de més, això també és possible. Però el que és trist és que es generi una necessitat entre l'alcohol i el passar-s'ho bè.

Un exemple: concert de rock en directe; els músics estan dues hores esgargamellant-se a estimular el jovent perquè vibri i balli al so de la música en viu; els joves s'apalanquen a la barra del bar i inicien la ingesta de cerveses i cubates. Quan l'alcohol comença a fer efecte, desinhibint-los i donant-los aquell punt d'alegria fàcil, els joves inicien el camí d'apropar-se al peu de l'escenari. Ara ballen pels descosits, es deixen anar, alguna noia es *desmelena*, tant, que perd l'equilibri i cau de genolls a terra en diverses ocasions. Ara s'ho passen bé, però ara ja s'acaba el concert.

El consum d'haixix també és alt i no vull ni saber com va el de drogues sintètiques, en forma de pastilles; ni el de la tan estesa cocaïna, presa en molts ambients com la cosa més natural del món. Molts d'aquests joves, en créixer més, abandonaran aquests mals hàbits, però d'altres, no. Altres cauran en el pou de l'alcohol o patiran algun accident de trànsit. Altres no se'n sortiran de les urpes de la coca i hauran de passar per rehabilitacions clíniques. Molts seran fumadors de tabac durant anys i panys, però pensant en positiu, altres s'adonaran que les turques i les ressaques no aporten res de sa i en prescindiran, preferint estar lúcids, per tal de gaudir de les festes i de les relacions socials amb seny i consciència.

Montse Tardiu

■ *Escrits de presó*

Cartes d'un condemnat a mort. Antoni Ferrer i Tramunt és un llibre d'extensió discreta, gairebé un opuscle, profundament i arreladament llançanenc malgrat sorgir d'una editorial mallorquina, la benemèrita Moll, fundada per Francesc de Borja Moll, un dels grans noms de les lletres catalanes. És llançanenc perquè ho era qui el motiva, el suara esmentat Antoni Ferrer i Tramunt, una persona que en plena joventut i carregat de vida i d'ideals exultants, va caure davant d'un piquet d'execució el 31 de maig del 1941.

Es basa, el llibre, en un aplec de corprenedores cartes escrites des de la presó de Girona, adreçades a la família, que el seu nebot Josep Suárez i Ferrer va trobar casualment: un material que constitueix un testimoni impressionant d'una època dolorosíssima de la nostra història i també d'un Llançà esquinçat, com arreu de la pell de brau, per la malura implacable dels odis fraterns sorgits no se sap ben bé com, però d'una absoluta eficàcia anorreadora d'altri.

El gran valor del llibre és mostrar-nos la cara ocultada durant anys i panys de la nostra història –la de Llançà i la del país–, la d'ajudar a obrir els ulls a altres veritats que les establertes com a úniques, absolutes i impermeables, i així reequilibrar i posar al seu lloc, l'ara sí objectiva per més completa, veritat d'aquesta història. És, en definitiva, substituir el maniqueisme interessat i compensar l'absolut i engegador blanc i negre en què s'ha hagut d'alimentar el coneixement històric de les generacions nascudes després de la Guerra Civil, i incorporar-li tota la gamma cromàtica, tota la riquesa de veritat –insisteixo en aquest terme– robada durant tant de temps.

Llibre extraordinari, que ha fet possible la lucidesa i convicció de Josep Suárez i Ferrer, ell mateix autor d'un il·luminador assaig que incorpora el mateix volum i que s'afegeix al confegit per l'historiador Josep Clara, ple d'autoritat, confirmant d'aquesta manera una obra d'altíssim interès, d'una espessa i fiblada càrrega emotiva i també d'una lectura apassionant.

Jaume Comellas

El misteri del cap de Creus

■ Conte mariner

Fa setmanes que s'ha acabat el brogit estienc i la vida transcorre tranquil·la a Llançà. Un vell pescador de canya es planta a port un divendres de novembre. Com sempre, dina bé: popets amb ceba i un gall de Sant Pere escaldat amb àl·leres i oli roent, vi blanc de l'Alt Empordà, gelat i cafè. Hi ha tramuntana, però la previsió del temps diu que calmarà. Prepara la barca, els estris de pesca i proveeix d'esquer. Compra sardina per grumejar i un serrà penegal per sopar. Tot és a punt per a la pesquera de demà. Al capvespre ha mancat el vent i, sol com un mussol, a la terrassa de casa seva, a la platja del Port, tot veient asserenar-se el mar i el sol vermellejant a ponent, pel damunt de la Valleta i Quermançó, medita llargament. No es veu ni una ànima! Sols se sent la remor de les petites onades rompent a la platja. Res ni ningú trenca la pau.

En inaugurar el port i estrenar barca i casa, tot varen ser amics de navegació i de pesca. La família, els primers. Per a les singladures d'estiu a les Balears, a l'Alguer, la Costa Brava i la ruta del llagostí a Tarragona, sobraven mariners. Hi havia llista d'espe-

DAVID MARCA I CAÑELLAS*

ra. Hostalatge, navegació, menjars i begudes, *tout compris* i gratuït, animaven a qualsevol. A les pesqueres al cap de Creus... *overbooking*. Varen ser anys inoblidables.

Ara, la seva parella té artrosi; els fills s'han dispersat; els néts s'han fet grans i s'han aparellat i només pensen en pisos, cotxes i hipoteques. "La barca!...", crida els divendres. "Quina barca?", li diuen. "Encara no l'has venut?". Quina barra! Dels amics de pesquera, entre morts, malalts, coixos, guardadors de néts i els *si no fos...* no en queda ni un.

De les anxoves de Llançà amb pa amb tomàquet i del moscatell *del poble*, dels musclos i garotes de l'illa de Portaló, de les fregides de peix, dels suquets i les paelles, sols resten les fotografies. De les nits a Eivissa i Palma, de les cales solitàries de Menorca, de les ostres de Seta, dels llagostins i rogers del Delta, de les calderetes de llagosta d'Alcúdia, de la solitud de les illes Columbretes, de les balenes –sí, balenes– i dels enjogassats dofins, sols lleugers records. De les pesques de besucs *al rec* i de bonítols aigües enfora de la Massa d'Oros, sols resta el compassiu comentari: "Abans sí que



Vista aèria del cap de Creus, amb l'Encalladora i l'illa del Portaló.

pescaves!". Com ho ha de fer per pescar, si no surt de port?...

L'estiu passat ha sortit dues vegades fent de barquer, cuiner i cambrer, mentre la gent es banyava i prenia el sol, i una a pescar. Les factures de manteniment, consum, assegurances, club i impostos han sumat 3.564 €. No hi ha inclòs els avituallaments, la restauració, l'obligada gelateria i l'hostalatge a casa seva. Així doncs, els banys a cala Taballera varen costar 2.376 €. Tenint en compte que a l'altra singladura va pescar quatre pagells, set serrans i set sards, cada peix ha costat 66 €. S'ha de dir, però, que n'hi havia uns tres quilos, amb la qual cosa el quilo sortí per 396 €, ni més ni menys. Havia pensat arrodonir la pensió pescant i és ben clar que ha de repensar-s'ho: ell no és ximple!

Assegut mirant el mar, la silueta del Castellar i una barca tardana que entra a port amb llums encesos, analitza la situació: "Què hi faig aquí, sol, pensatiu i decebut?". Vertaderament, no ho sap. L'anada de pesca és sols una excusa per intentar retrobar-se. La barreja de tramuntana, iode marí i solitud l'ajudaran sens dubte. Queda clar que, ara jubilat, té per primera vegada temps lliure. El seu dilema és *shakespeareària*: "Venc o no venc la barca? Pesco o no pesco amb canya?", vet ací la qüestió. Ha de considerar-ho serenament. Vol consultar-ho amb un vell amic, el qual no li ha fallat mai: el cap de Creus.

Sopa amb el serrà penegal i passeja per la platja. Com que amb els seus pensaments i l'insomni crònic sap que no aclucarà els ulls, es disposa fer nit a *bordo* i sortir a trenc d'alba. S'instal·la a la cabina de proa. El dolç concert del suau dringar dels aparells dels velers i la remor de l'aigua acarant el casc, sorprenentment, l'adorm.

Quant tot just es comencen a veure espurnes de claror a llevant, ja navega. El far i les llums amigues de la vila del Port de la Selva l'acompanyen. De cap Gros a la punta dels Farallons, a estribord, endevina més que veu el Golfet. La claror augmenta i, en passar pel davant de Portaló, la silueta inconfusible de la Massa d'Oros li ve de cara. Cerca un bon lloc per a la pesca i, aigües enfora de l'Encalladora, llança l'àncora i es disposa a gaudir de l'espectacle de la natura: l'etern i sempre diferent despertar del dia. Hi ha calma; la tramuntana ha finit. El teatre és buit i seu a primera fila. S'aixeca el teló.

Hom, almenys una vegada, hauria de veure néixer el sol al cap de Creus. És un espectacle per recordar. Comença amb una lluita de colors entre el mar, el sol, els núvols i el cel. El blau fosc del mar, en sortir el sol a l'horitzó, esdevé blau platejat i, lentament, passa per un sens fi de tornassolats de verd, groc i vermell. El cel, de negre a blau intens i vermell de sang i, finalment, resta amb el seu blau clar i nítid. La lluna i els estels es retiren amb recança. Si hi ha núvols es multiplica la posada en escena. El sol els

ribeteja d'orles d'una bellesa indescriptible, el mar els emmiralla i, vanitosos, fan canvis de pentinat. El sol -rei i senyor- puja amb solemnitat, mirant els seus súbdits. De primer grogueja i, tot seguit, inunda de llum cels i terra. Com una *prima donna*, surt a saludar.

Corprès, s'adona que havia oblidat que els peixos piquen de bon matí. Desa el seu esperit poètic; les canyes i vint trastos més, fruits de les manies dels pescadors de canya, surten de la sentina. El vell salabret, esperant el gros, és a punt. "Aquí hi vaig fer una gran pesquera!", recorda amb emoció. La moral dels pescadors de canya és infinita. Són confreres d'una religió els quals, si arriben a aplegar-se, rieu-vos del budisme o de l'islam. La seva filosofia és compartida arreu del món. La lluita amb els peixos no té fronteres.

Mentre vigila les punteres de les canyes, una poma i unes avellanes torrades li serveixen d'esmorzar. Passen les hores ràpidament i la pesca és generosa. Amb dues o tres fluixes, dues canyes curtes i dues de llargues, hom no para. Contempla el massís del cap de Creus, incansablement. Després de més de cinquanta anys de fer-ho, encara hi descobreix nous matisos. És com estudiar la Capella Sixtina: no s'acaba mai!

A migdia prepara un dinar mariner: cloïsses de llau-na d'aperitiu i sardines i tonyina Masó, amb un vinet ben fresc. El pa d'ahir, tou com una figa, alimenta peixos i gavines. S'acaba les avellanes i el cafè i prova de fer el rot. L'estómac -enganyat amb l'àpat incongruent- es nega. Feliç, però, fa una dormideta: les canyes treballen soles.

Són les quatre i ha pescat uns tres quilos de peix (els quilos de pescador són mitjos quilos). Plega els aparells i fa rumb a Cadaqués. La vila s'ha de veure des del mar. Ha plogut i els cremats verdegens, fent de marc d'un quadre panoràmic de Vayreda Canadell, el recordat pintor i pescador. Camí de retorn, fa l'ullet a Portlligat, posa proa al cap i navega per l'estret de l'Encalladora. Diu adéu al far. Deixa Culip a babord i no pot evitar entrar a Portaló: fa cinquanta anys que, amb la seva esposa, trescaven pels penya-segats i pescaven orades, pagres, pagells, sards reials i corballs. Exactament com ara...

La cala Galladera li recorda esmorzars i dinars; musclos i garotes; rialles i amistat. Entra a la recòndita cala Prona, on amb uns *hermanos* de La Salle -de tot fa tants anys!- hi venien a peu amb més d'una hora de camí i passaven les nits al refugi. Com pescaven! Amb mar de llevant, sards a cabassos!... La comunitat menjava peix els dilluns.

Deixa vivències i records i posa proa a Llançà. El sol es pon per damunt de Puig d'Esquers i l'última serrallada pirinenca fa de teló del grandios teatre de la natura. Tot un dia en un sol acte. Aplaudeix, tot i que sap que no hi haurà repetició fins demà. El Castellar,



Cala Prona,
en un racó
del Golfet.

SMS

immortalitzat per Martínez Lozano, li dóna la benvinguda. En tot el sant dia no ha vist ningú ni ha creuat una sola barca. Sols les gavines picotejant el grumeig i un vaixell solcant l'horitzó. A port, hi ha un xic de moviment. La vida segueix impertorbable. Atraca, posa ordre a la barca i de sobte té un sotrac: "Vaig planificar l'estada al cap de Creus amb un objecte el qual ni recordo. Què havia de fer?", diu el nostre home. Ha gaudit de la natura, ha respirat aire pur, ha pescat, s'ha abstret, s'ha divertit. El seu cervell, com un ordinador, fa recerca. Ara ho recorda! Tenia dubtes: "Venc o no venc la barca?". (Els *pijos* diuen *el barco*). Ha anat a aconsellar-se amb el vell amic, el qual l'ha alliberat de dubtes. Un corrent màgic irradiat per les formacions geològiques volcàniques, les quals fa milions d'anys crearen els Pirineus, dóna claredat mental als que l'estimen. Ha de ser així. Sinó, com és que ara se sent diferent?

Com és que han desaparegut els seus dubtes?... "No la venc!", crida. Sabut que és massa barca per a una persona sola, remata enardit: "El fill de la meva mare, el marit de la meva dona i jo, tots tres, seguirem navegant i pescant amb canya!". La força incommensurable del cap de Creus és un misteri. Ell protegeix la seva gent. Ai, de qui fes mal als pescadors!

Ja fosc, surt del port de Llançà camí de Girona, amb peix i ànim de lluita. Pel camí, content, embalat, amb veu estrafolària, canta fragments de sarsuela. Avui soparà amb la família, peix fregit, i explicarà les aventures de la pesquera: "A mig matí n'ha picat un de gros! Com es doblegava la canya! Devia pesar almenys cinc o sis quilos! He lluitat més d'un quart d'hora i per fi m'ha trencat...". No té cura, és pescador de canya.

* *Llançanenc d'estiu i articulista*

L'artista i l'obra: missatge, llum i color

■ Entrevista a Ladislao Romero, "Ladis"

CARLES MOLINS

Ladislao Romero, *Ladis*, s'entrega a captar els paisatges i escenes costumistes de la nostra costa. Basant-se en la superposició de taques de color, després perfilades amb l'espàtula, aconsegueix delectar els qui contemplen la seva obra amb una varietat cromàtica i lumínica d'estil propi. Així mateix a la seva obra hi apareixen, gairebé de manera emfàtica i sovint des d'un miratge surrealista, el dolor i les febleses que colpegen la vida dels homes. Arrelat des de fa anys al Port de la Selva, nascut a la Corunya, aquest artista, molt apreciat arreu i prou enfeinat en la seva tasca creativa, ens cedeix part del seu temps per tal de mostrar-nos alguns dels aspectes més personals i reservats de la seva dilatada carrera.

• **Tot i que les seves dots artístiques aparegueren molt aviat, als dotze anys, ens podria explicar com varen ser els seus començaments, que sempre solen ser els més difícils i solitaris?**

– Quan estudiava batxillerat a les Reials Escoles Pies de Sarrià va arribar per a mi el primer premi de pintura i la primera preocupació per a la meua família, ja que era l'època de postguerra, tot eren escassetats i no hi havia possibilitats d'ajudar la meua afició. Tanmateix, en tots els artistes la passió per l'art és com una qüestió endèmica, a la qual no es pot renunciar ja que es porta dins d'un mateix.

• **Barreja de taques, jocs de llum i color per captar la serena quietud i l'essència dels nostres pobles costaners... Quin va ser el moment decisiu que el portà a una relació tan íntima com constant amb els indrets i personatges de la nostra costa?**

– Pels volts de 1963 vàrem venir a viure a la Costa Brava, davant del mar i de la badia del Port de la Selva, un lloc tranquil, sense edificacions ni sorolls que em molestessin, vaig trobar un indret ideal. Veia satisfet un somni per poder pintar.

• **Vostè ha captat paisatges i escenes de gairebé tota la Costa Brava. Personalment quin indret és el que l'atrau amb més intensitat?**

– Qualsevol lloc, des de Portbou fins a Blanes, em representa una bona font d'inspiració.

• **Aquesta temàtica neix d'algun sentiment concret o és el mitjà que va considerar ideal per tal de posar en joc les seves qualitats tècniques, la seva forma personal d'entendre la pintura i de tractar el paisatge?**

– Exposo en moltes ciutats de l'interior d'Espanya i a Alemanya i he intentat donar a conèixer uns paisatges tan esplèndids a molta gent que no els coneixia. El de la Costa Brava és un fenomen internacionalitzat i que agrada, d'aquí ve que formi part del meu equipatge.

• **Qui sap retratar el dolor i les xacres humanes com ho fa vostè, ha de tenir molt amunt, en la seva escala de valors, la preocupació pels altres. Ens podria apropar a aquesta visió seva?**

– La pintura és un mitjà infinit per tal d'expressar coses. Els paisatges representen una còpia de la natura i jo volia expressar estats anímics de l'individu, tals com l'angoixa, la decepció, el dolor. És una forma de transmetre que incita a la reflexió i en la qual les persones s'hi poden veure reflectides. Gairebé tothom vol amagar els seus fracassos emocionals; jo he trobat un mitjà d'expressar-los, que és a través de la pintura.

• **En el món de l'art existeix la controvèrsia al voltant de l'origen del geni... Què n'opina?**

– El geni o l'artista neix, però ha d'anar enriquint les seves directrius, la seva tècnica, què comunica i com ho fa, quan pinta...

• **Ens podria fer esment de les persones que més han influït en la seva pintura o en la seva carrera artística?**

– Els pintors que més m'han influït són Goya, Velázquez, Renoir i Cézanne. Renoir va ser el pintor que em va impulsar a deixar els pinzells i agafar l'espàtula. De Goya en vaig captar el seu impressionisme i de Velázquez, l'acurat tractament de tots els detalls.

Escoltant parlar pausadament aquest home, passa el temps sense adonar-nos-en i omple els espais de la conversa com omple la tela dels seus quadres. En un determinat moment va fer una afirmació, que voldríem destacar, per ajudar a entendre el seu concepte d'art i la seva pintura: "L'objecte de l'art no és la veritat, l'objecte de l'art és la bellesa. La veritat no sempre és bella, la bellesa és sempre veritable".

* * *

• En el món artístic, va conèixer Salvador Dalí. Què en va treure d'aquella relació?

– Teníem alguna amistat en comú i això em va permetre l'accés al seu estudi de Portlligat. M'interessava esbrinar quins materials i pintures utilitzava. En aquella època, tot el que utilitzava Dalí era d'importació i lluny de l'abast de molts pintors i, certament, eren materials de tal qualitat que suscitaven una certa enveja.

• Expliqui alguns detalls de la seva tècnica pictòrica d'utilització de la paleta... Quin és el seu origen, quin efecte estètic persegueix?

– M'agrada molt pintar retrats i experimentar amb el color. La tècnica de l'espàtula exigeix valentia, coneixement del color i generositat. Una errada ja no es pot corregir, cosa que amb els pinzells no passa. Els colors naturals de la Costa Brava prenen una presència i un relleu que no s'aconsegueixen amb els pinzells.

• Considera que la temàtica que tracta i l'estil pictòric que utilitza en cadascuna de les seves obres és fruit d'una evolució ordenada en el temps o es barregen segons el moment creatiu?

–La pintura en si mateixa comporta una certa indisciplina. Començo tres o quatre quadres i els vaig treballant segons em dicta la meua pròpia visió pictòrica. Si t'arribes a obsessionar en acabar una obra, la pots malmetre. La meua pintura primària va estar molt relacionada amb la meua estricta educació religiosa, amb normes molt rígides. Tota l'etapa anterior a la coneixença de la meua esposa va estar marcada per l'obscurantisme que havia regit la meua infantesa. A ella, la meua esposa, dec l'obertura de nous horitzons, noves perspectives i una altra forma d'interpretar la realitat.

• Quan un pintor de la seva categoria decideix, després de tractar diversos estils, pintar escenes des d'una visió hiperrealista suposa representar objectivament la realitat o més aviat un repte tècnic?

– No existeix un pintor impressionista que valgui la pena sense primer haver passat una etapa que podem anomenar academicista. Representa la base sense la qual res no és possible.

• Algun sentiment especial mou l'artista a prendre aquesta decisió?

– Representa un desafiament tècnic amb si mateix.



CARLES MOLINS

Ladís en el seu estudi, quadres i llibres i un retrat



CARLES MOLINS



El pintor en ple procés de creació.

CARLES MOLINS

• El satisfà que el comparin amb pintors molt coneguts o l'atrau més que posin l'incís en el seu propi estil?

–Tot és un enfilall de vanitats artístiques. Pretenc ser el menys vanitos possible i no vull ser millor que ningú ni comparar-m'hi. Al llarg de molts anys només he pintat per a mi i el meu gaudi interior. No va ser fins al 1992 que, impulsat per la meua muller, em vaig decidir a fer la primera exposició. Penso que un pintor, quan exposa, o bé té la necessitat de guanyar diners o bé d'impressionar un públic el més nombrós possible. I això no m'interessava gens.

• L'artista es troba emmarcat per unes destreses tècniques i unes vivències personals que donen sentit a la seva obra. Creu que els seus quadres deixen aflo-

rar en major mesura el domini de la tècnica o pretén subratllar el que vol comunicar?

–No es pot expressar sense dominar una tècnica, ni es guanya res si s'és molt tècnic, però fred, sense expressió. Es tracta d'un binomi inqüestionable.

• Té alguna obra per la qual tingui una estima especial, per damunt de la resta?

–Un retrat de la meua esposa que tinc al meu estudi i que contemplo cada dia.

Ben segur que, per captar amb detall i a fons el caràcter d'un home i una obra necessitariem un espai menys reduït del que ens permeten aquestes línies. Hem gaudit, però, coneixent en Ladis artista i en Ladis home, en el moment àlgid de la seva vida i de la seva obra.

■ *Llampecs de llum llançanenca en el record*

JOSEP CAPELLA I RIERA

Escriure alguna cosa per a una publicació llançanenca. M'ho van demanar per telèfon i la veritat és que em va fer il·lusió. És una població amb la qual he estat vinculat per lligams professionals, per amistats personals i per contactes de servei públic. I també –per què no dir-ho?– pel seu atractiu urbà i pel paisatge a redós del cap de Creus i la claror reflectida a les aigües de la badia, les platges i les cales...

Però la memòria ja no és la que havia estat i em costa recordar noms, dates, dades i detalls, tot i que hi he viscut moments que ara encara llueixen com llampecs clars, malauradament massa ràpids.

Potser el més antic sigui aquella visita per jugar un partit de futbol, convidats pel llavors rector, mossèn Benet. No recordo el resultat ni altres circumstàncies. Només que vam haver de córrer des del camp fins a l'autocar fugint, perquè els simpatitzants locals ens apedregaven. Suposo que devíem guanyar nosaltres, segurament amb alguna jugada dubtosa. I ja se sap!... Ens van rebre afectuosament, van obsequiar-nos amb un esplèndid berenar, tot perfecte. Però aquella apedregada!...

Més endavant hi vaig tornar, a banyar-me a la platja del Port, a Grifeu, al Cau del Llop; a veure amics a la

Residència Sindical; buscant una noia de la colla, amiga de la meva xicoteta, que s'havia casat i havia anat a viure a Llançà. Sempre molt bé.

I, ja més endavant, des de Figueres estant, per motius de la feina, visites per fer clients i contactes polítics en el temps de la transició espanyola, fins que m'hi vaig establir uns anys per dirigir la sucursal oberta per la meva empresa. També molt bé, encara que, en honor a la veritat, cal dir que hi vaig fer més amics que no pas clients. I al capdavant, sense perdre el contacte amb la vila, me'n vaig entornar a l'oficina de la capital de comarca.

Deu ésser per aquest motiu que als llampecs de la memòria m'hi surten més imatges de fora que no pas de l'interior del taulell. Del carrer de la Pilota, de l'escalinata del temple parroquial, de la llotja del Port, amb la subhasta del peix, i dels comentaris dels restauradors quan compraven –al començament de la tardor– el peix pels sopars de cap d'any. Peix fresc sempre, amb tots els requisits professionals. El millor peix de la costa, el de Llançà.

I al final, l'ombra acollidora de l'arbre de la Llibertat, amb el darrer raig del sol quan s'acotxa, tancant les reverberacions de la memòria.



La platja del Port, pescadors i xarxes, anys enrera

PROSPER PUMAREDA



Port de Llança - Moll Jordi Canal, s/n
Tel. 972 38 07 10 – Fax 972 38 07 06
e-mail: cnllanca@bitel.es
17490 EL PORT DE LLANÇÀ

Marisqueria



El Puerto

Telèfon 972 38 00 44
Carrer Castellar, 7 - **LLANÇÀ**

— Restaurant — **La Farella**

C/ Cap de Creus, 1
Tel. 972 12 16 11
17490 LLANÇÀ

Finques J. Company

Ceigrup
Immobiliàries

- AGENTS DE LA PROPIETAT IMMOBILIÀRIA
- ADMINISTRADORS DE FINQUES
- VENDES I LLOGUERS

Castellar, 48-50 – Tel. 972 38 01 97
Fax 972 38 08 81
17490 Llança (Girona)

llanca@finquescompany.com
www.finquescompany.com

Un repàs a l'arxiu de premsa de l'Ajuntament. Llançà ha estat sempre una vila sense escàndols, on només els aiguats, les tramuntanades i els incendis han trencat aquesta pau.

Al'arxiu de premsa de l'Ajuntament es conserven retalls de diaris i setmanaris a partir de l'any 1974. En tots aquests anys, i revisant l'índex alfabètic de totes aquestes notícies, es pot afirmar que Llançà ha estat des de sempre un poble tranquil i així està qualificat, també, a nivell turístic. Només els incendis, aiguats, llevantades i tramuntanades han interromput normalment aquesta pau, amb unes poques excepcions. Excepcions tràgiques, com les trifulgues per un seient al passeig del Port que acabarien amb la vida d'un ciutadà belga, a la carretera del Port de la Selva, atropellat per un veí de Roses; els accidents de camions al vell pont de Pujolar; l'accidentada mort de l'entrenador de bàsquet, Rafael Mora i López; la llarga lluita per l'arribada de més i millor aigua potable -el projecte d'una presa a Valleta, mai realitzat, la portada des d'Empuriabrava-; el trànsit de trens i l'estació; inundacions, obres a la carretera i obres municipals, han estat els temes més prolífics a les planes de la premsa escrita.

Incendi de l'any 2000

Si bé algunes picabaralles polítiques de fa quatre legislatures municipals van posar la vida política llançanenca a la palestra periodística, la notícia estrella de tot aquest recull de premsa, ara format per seixanta-nou àlbums de fulls plastificats, ha estat l'incendi de l'estiu de l'any 2000, els dies 6 i 7 d'agost. Llançà va veure cremar-se un noranta per cent del seu territori i es van viure estones d'angoixa amb una vila emmarcada pels colors vermell, carbassa i ocre de les flames que assolaven la subcomarca del cap de Creus, provinents de Garriguella i atiades per un fort vent de tramuntana. Aquell gran incendi va ocupar nou classificadors de l'arxiu de premsa, d'unes quaranta pàgines cadascun. A part de la notícia en si mateixa, la temàtica es va perllongar en el temps amb les valoracions tècniques i polítiques subsegüents. Es parlaria, doncs, de prevenció i d'extinció d'incendis, sobretot. Però, aquell, malauradament, no ha estat l'únic incendi que han patit les muntanyes llançanenques. Alguns altres, entre tots, han ocupat gairebé el doble d'àlbums de premsa, concretament setze dossiers més.

Personatges

La persona de Llançà, o vinculada estretament amb la població, que més ha aparegut als diaris és Josep Martínez Lozano, amb vint-i-cinc dossiers de premsa en els quals apareix alguna notícia que fa referència a la seva obra o a la seva persona. Li segueix de prop, Josep M. Salvatella i Suñer, alcalde de Llançà durant vint-i-quatre anys, que ocupa notícies que es troben repartides en vint-i-dos àlbums. Darrera vénen l'actual alcalde, Pere Vila, Arnald Plujà, Rafael Mora, Josep Malats, Francesc Fàbrega, Daniel Pozanco, Antoni Godoy, Lluís Fernández, Joan M. Pau, Guillem Duran, Núria Escarpanter, Anna Pujol, Nirupa, Marc Serradell i Hèctor Simón, entre moltes altres persones que, en algun moment, han fet alguna activitat que ha subratllat el bon nom de Llançà.

Aigua i aiguats

Si bé, en els darrers anys, el nom de Llançà apareix a la premsa sovint perquè s'hi fan moltes activitats culturals, la segona notícia més apareguda als diaris, per darrera de l'incendi del 2000, és el de la portada d'aigua des d'Empuriabrava. Una gran obra que evitaria la salinització de l'aigua potable que hi havia a la xarxa, fins aleshores. Un drama de cada estiu. Aquest assumpte apareix en divuit classificadors d'aquest arxiu de premsa municipal.

Sabem que la neu ha arribat en poques ocasions a Llançà, recordem i tenim imatges de 1992, tot i que les nevades més singulars van ser les de 1962-63, tres en total -Nadal, Sant Vicenç, la Candelera-, de les quals no en tenim cap constància en el recull de premsa de l'Ajuntament. Algunes nevades van ser de campionat i no es podia circular pels carrers. Més d'un va haver de pernoctar a Llançà, malgrat que no tenia la intenció de fer-ho. Pel que fa a inundacions per pluges, sis àlbums contenen informacions referents a aquests ensurts. Inundacions que provocava la ribera de Valleta, sovint en un dels meandres més propers al casc urbà. A destacar, per la seva extensió i pels danys que causà, la del 3 d'octubre de 1987.



Agents de policia al lloc on es va produir l'atropellament mortal. A l'altre costat, JOSEP PUIGROBERT

Discussió mortal a Llançà

► Un veí de Roses de 65 anys atropella mortalment un turista belga de 53 amb qui havia barallat moments abans per un...

Tornen Llançà i el Port de la Selva vivien una nit dramàtica de foc

► El vent converteix una crema de rostolls en un incendi que arrasa cinc mil hectàrees a l'Alt Empordà

► Les flames obliguen a tallar les carreteres i a evacuar unes deu mil persones de casa seva

12-16 Un incendi que es va declarar ahir al matí a l'Alt Empordà, presumiblement per una crema de rostolls mentre s'afegia una violenta tempesta, va provocar la mort d'un home i la desaparició d'un altre. Els focs s'extingiren a les 16 hores.

Una nit de focs i diversos cançons i a tocar unes deu mil persones de casa seva. La que es va produir ahir a Llançà i el Port de la Selva va provocar la mort d'un home i la desaparició d'un altre. Els focs s'extingiren a les 16 hores.

tall de llum i de telèfon en diverses poblacions, fet que va contribuir a accentuar encara més la sensació de caos. Segons una primera estimació, el foc ha arribat a una mil hectàrees. Ahir a la nit les flames es dirigien cap a Calera i Gadaques.

«Llançà comptarà amb el primer museu de l'aquarel·la de Catalunya»

Llançà acaba amb les diferències de qualitat i preu en el servei d'aigua

Tot el municipi tindrà la mesura bene...

LLANÇÀ

J.M. BERNILS V.

El ple de l'Ajuntament de Llançà ha formalitzat legalment l'acord adoptat inicialment a finals de l'any passat amb l'empresa subministradora d'aigua potable, Sorea SA, mitjançant el qual almenys sis urbanitzacions del terme municipal es van començar a beneficiar de la millora de la qualitat de l'aigua potable que els hi arribava, al mateix temps que rebien una baixa en el preu que pagaven per aquest servei que els venia prestant l'empresa Aigües Fané SA.

Fins a poc, per tant, el servei de subministrament d'aigua potable als domicilis de la vila era ofert per l'Ajuntament mitjançant la concessionària Sorea SA i per l'empresa privada Aigües Fané. Els abonats d'aquesta última empresa patien, des de l'any 1962, un greuge comparatiu respecte els que eren servits per l'altra companyia, quan a la qualitat de l'aigua que sortia per les aixetes, les condicions del servei prestat i pel preu que era sensiblement superior. Tot plegat no donava una imatge massa digna de la vila, especialment de cares a la gran aflicció estiuenca de visitants que eren els principals perjudicats, segons han explicat fonts municipals.

En vistes d'aquesta situació, l'Ajuntament de Llançà va iniciar un procediment administratiu de rescat del servei, el qual va topat fortament amb l'oposició d'Aigües Fané SA, amb la consegüent interposició de recursos contenciosos-administratius i altres

actuacions finals s'ha i ja n'ha signat. En -que ac -ció del -domicili de l'any -termini el -mes, és el -2029. Sore -els actius i -65 milions -redit a l'AJ -qual contin -cessionària r -"En funci -Llançà, via d -l'únic submi -vila, unifican -una qualitat -ha explicat i -Josep Maria Sa

Un milió de r

Els sectors d'havien estat més ciències en el s urbanitzacions i com la Bateria, Fané, Super Fané total, Aigües Fané abonats, els quals servei passaran a e d'abonats de Sore

La Casa de Cultura de Llançà s'obre com un espai polivalent

Té un auditori, una sala d'exposicions i el Museu de l'Aquarel·la

LLANÇÀ
CRISTINA VILA

Llançà finalment tindrà la seva Casa de Cultura, un edifici polivalent on se donarà espai a diverses activitats com el teatre, l'art o la lectura i que vindrà a omplir un buit dins la vida social i cultural de la població. La Casa de Cultura, aixecada en el mateix solar on hi havia l'antiga, s'inaugura dissabte al migdia amb una visita col·lectiva al nou immoble municipal.

La Casa de Cultura està situada a prop de la plaça Major, en una "ubicació fabulosa", segons va sentenciar el regidor de Cultura, Lluís Solà. El nou immoble, que es va començar a construir ara fa setze anys però que la manca de disponibilitat econòmica i del moment va anar retardant les obres, està dividit en planta baixa i primer pis. A la planta baixa, que fa 100 metres quadrats, s'hi instal·larà un punt d'informació juvenil, un teatre amb capacitat per a unes 250 persones, una sala d'exposicions. A més, està projectat un espai per instal·lar-hi la futura biblioteca municipal. Fins ara, Llançà no disposava de cap biblioteca municipal i els possibles usuaris havien d'adreçar-se a la



L'edifici de la Casa de Cultura era una assignatura pendent a Llançà

biblioteca del Centre Cultural.

La primera planta estarà dedicada al Museu de l'Aquarel·la el qual s'ha traslladat íntegrament en aquest nou espai. El Museu, l'únic de l'Estat impulsat pel pintor Martínez Lozano, ocuparà uns 350 metres quadrats i el

nou escenari possibilitarà la millor exposició de les obres del fons, consistint en 132 aquarel·les i set esculpsions. "El nou espai pel Museu era una assignatura pendent", comenta Solà. En aquest sentit, l'antic immoble on s'ubicava el centre musicístic, l'edifici

Cascos obrirà Renfe al transport privat de viatgers abans del 2001.

de Servés, es transformarà en l'Hotel d'entitats del poble. "Això és molt positiu perquè són realment les associacions les que fan moure el poble", va explicar Solà. Actualment, a Llançà existien prop d'una vintena d'entitats molt actives i implicades socialment.

A banda del Museu de l'Aquarel·la, a la primera planta hi haurà una sala de conferències amb capacitat per a una vintena de persones. Aquest espai solucionarà molts problemes, ja fins aquests moments, les xerrades se solien fer a la sala d'actes de l'Ajuntament ja que Llançà no disposava de cap espai adequat. Per celebrar la inauguració de la nova Casa de Cultura, que anirà a càrrec del conseller Pere Macià i del president de la Diputació de Girona, s'ha preparat una exposició de l'artista Joaquim Torroella. Per provar el nou auditori s'ha programat, per les set de la tarda i la deu del vespre, un concert de festa major amb Janio Martín, Diuenge, a les dotze del migdia tindrà lloc un espectacle infantil amb la Pere Llimonera i, a la tarda i a la vespre, la representació de l'espectacle La Punyalada a càrrec de l'esbart dansaire de Girona.

Atropellament mortal

Un turista belga de 53 anys va trobar la mort, el 25 de juliol de 2001, a la carretera de Llançà al Port de la Selva, al seu pas per darrera la Capella del Port. Un veí de Roses, que s'havia discutit amb ell una estona abans per ocupar un seient al Port per sentir un concert, el va atropellar repetidament, fins a tres vegades, amb el seu automòbil. En el moment dels fets, el ciutadà de Bèlgica anava acompanyat dels seus familiars, que res van poder fer-hi. El rosinc, després de l'acció, va fugir en direcció al Port de la Selva. Va ser enxampat i posat a disposició judicial.

Els fets van trasbalsar la tranquil·litat estiuenca de Llançà i no es recorda res semblant a la localitat. Aquest fet ocupa pàgines en set dossiers diferents de l'arxiu de premsa, inclòs en l'Arxiu Municipal.

I més...

La fundació, per part de l'artista Martínez Lozano, del Museu de l'Aquarel·la, orgull llançanenc, també

va ser reflectida a la premsa escrita, tant en el moment de la seva creació, com a l'actualitat, a cada exposició que s'hi realitza o notícia que genera. En total, l'arxiu de l'Ajuntament compta amb vuit àlbums de notícies referents al museu.

Obres públiques i municipals que també han meregut l'interès periodístic són, principalment el Port nàutic i pesquer, la Casa de Cultura, la nova Llar d'infants, la Deixalleria, l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals...

Com a reportatges amplis, sovintegen els referents al cap de Creus, les festes del Carme, la Festa Major de Sant Vicenç de cada any, les diferents edicions de la Fira d'Armes, així com les deu del Premi d'Humor Gat Perich i el lliurament anual de les Llances, per Sant Vicenç. A més, Llançà i les seves arrels històriques i, per altra banda, la pesca, com a activitat laboral que ocupa molts llançanencs.

Tota una aproximació a la història contemporània d'un poble que sobretot –i cal subratllar-ho–, apareix als diaris per temes culturals i festius, defugint els escàndols i polèmiques. És un bon camí.



ANNA RIBOLL

Un cercle de foc envoltà Llançà, el 2000.

Aquells vells oficis extingits (XV)

El pastor, dins del paisatge

MIQUEL FA

Lloc solejat, esventat, ressecat i regat,
l'Àfrica sí que ho és.
El Sàhara. El Nil. El Kilimanjaro.
Les boscúries, els llacs, els mars i els oceans.
Heu-los aquí.
Els boscos que amaguen els arbres.
La mística i la llegenda...
un grup humà, al llindar d'una ribera:
els massai.
Amb maneres ben pròpies.
Tot senzill.
Raça i esperit.
Els, tenien el seu déu:
Engai,
que tenia tres fills.
Un dia, Engai el déu,
amb propòsit seriós o de caprici espontani,
li donà a un fill un arc i unes fletxes, per caçar;
li donà a l'altre, un aixadell, per treballar la terra;
i, al tercer, un bastó per menar el ramat.
En aquell joc, s'haurien d'espavilar
valent-se de l'arma, de l'eina i del gaiato.
Conten que d'aquella aventura
en sortí airós el noi pastor.
Els massai tenen bons ramats
i són excel·lents pastors.

Frígola i romaní.

Verd d'herba i groc de ginesta.

El rierol s'escola i l'ocell aleteja.

El pastor, mussita una cançó.

*

El gos.

El gos, ensenyat i obedient, fa que es faci allò
que mana, esgargamellant-se, el pastor.

*

En la solitud, a vegades, el pastor parla tot sol,
s'enraona a si mateix; dòcil i quiet, el gos se'l
mira fixament i l'escolta; l'escolta amb
complicitat, dient sense dir.

Trescant, pastor i gos, són dominants, són els
amos i sempre el gos arriba on no abasta l'home.

*

La gralla o el flabiol entretenien al pastor i al
bestiar. També al gos que s'hi aquietava, que s'hi
agemolia, rondinejant.

Pastor, gos i ramat, junts, feien el seu camí.

Els corriols, hi eren i no hi eren; petjant els feien;
no anaven ni venien; eren corriols.

*

El pastor era un pou de coneixements.
Aixecant la mirada veia els núvols que portaven
aigua i els núvols que no en portaven, clapejant
el cel blau.

Veia les boires de debò i les boires primes i
enganyoses.

Els vents que ho són i els que només ho semblen.

Els que amorrien el bestiar i els que el
destaroten.

*

Vigilant, el pastor mirava el terme i veient-lo, ell
que el coneixia bé, s'avançava a percebre i a
prevenir.

L'home s'empescava l'ofici.

L'ofici modelava l'home.

*

La dona del pastor passava per les cases i en
un cistellet, sobre unes fulles de cep, uns
pàmpols escollits, presentava uns matonets,
blanc sobre verd, que inventaven un contrast
perfecte. Els venia.

Si les mares en compraven, els nins n'estaven la mar de contents, veient-ho amb mirada agraïda, complaguts.

*

Hi havia alguns ramats en el poble.

Des de la Creu, trastejaven cap a l'alzinar i des de la Torre, cap a Sant Genís i pels verals de l'Estany. Les ovelles i les cabres.

Els xais, moixos i ensopits, presumien la suau i blanca llana.

Els cabrits, esvalotaven fent cabrioles i confonent els claps de color del terror amb el seu pelatge.

El gos... orella dret.

*

Tot era divertit al cop d'ull d'uns vailets que es delejaven vivint encantats, la moguda i la cridòria.

Mentre, el gos s'entretenia aplegant les cabres, saltironava el cabrit, bigarrat, distret i distraient. En Miquel Vilà n'estava orgullós del seu ramat.

*

A la vinya, abans de començar a groguejar de tardor, hi portaven les ovelles a menjar les fulles i l'herba. Les ovelles i el capvespre daven a la vinya una coloraina que exaltava el perfil del pastor en el

lloc on es movia tot aquell batibull.

L'home, el pastor, en Josep Tressens o un dels Subirats, el qui fos, es protegia, arropat, acompanyat del fidel gos d'atura que era, comptat i debatut, el capitost de l'acampada.

*

Calia veure'ls sortir de la cabrissa.

Seguien l'ordre i els costums avesats i cabres o xais, manejats per l'home, pel gaiato i pel gos, ben aregats, no tenien entrebancs.

Més d'un bruel també s'hi escampava.

*

Ara, el ramat, cansat i sense esgarriar-se, es reclou al corral.

De ja, tancat el bestiar; demà serà un altre dia.

Cap al tard, a cal pastor s'hi anava a comprar la llet pel consum casolà, amb la lletera pendulant de la mà.

Des de llavors, ha plogut molt; emperò aquelles imatges, la del pastor, la del gos i la del mató deliciós, tot allò, resta en la memòria i en els perfums bucòlics de l'antigor.

*

Al vespre, a l'oïda, un flabiol hi entona una cançó... L'endemà fou un altre dia.



*Jaume Subirats,
un jove pastor,
amb les ovelles
i els gossos.*

■ Sobre la via romana

JAUME POL GIRBAL
El món de la Costa Brava

Josep Pla ens parla d'un hostal de la Llança, del qual podria provenir el nom modern de Llançà, cosa que, segons exposa el mestre, "alguns erudits sostenen, però té un regust austroborbònic que limita la seva llunyania històrica". Que jo sàpiga, ningú no ha contradit la llarga parrafada que Josep Pella i Forgas dedica, en la seva *Historia del Ampurdán*, a comparar les asseveracions de Tolomeu ("el qual sempre va anar destarotat", segons Pella) amb una venerable carta romana, la qual porta el nom no gens romà de Konrad Peutinger. El senyor Peutinger era un antiquari d'Augsburg. Vivia enmig d'una il·lustrada forma de grisor quan, l'any 1507, algú va regalar-li un mapa molt antic, del segle III o IV. Peutinger en va treure una còpia potser no tan destarotada com les asseveracions prestades per Pella a Tolomeu, però tampoc no massa exacta, amb errors afegits a les inexactituds del document original, el qual havia estat trobat a Worms, conservat a Viena i considerat com una peça valuosíssima malgrat les seves falles.

A partir de la carta de Peutinger, Pella i Forgas s'entesta –sense necessitat– en demostrar-nos que Llançà és Deciana, una de les viles importants alimentades per l'esperit mercantil emporità. Deciana es trobava en plena via romana la qual, venint d'Elna i de Cotlliure, era ran de la costa, com els trens d'ara; es pot dir que la via fèrria travessa l'actual divisòria fronterera com si els enginyers que la varen concebre haguessin consultat a Viena el document de l'antiquari. Si volem garbellar amb sedàs molt fi, trobarem que hi va haver vies romanes. La més antiga passava pel coll de la Maçana; van passar-hi els elefants d'Hanníbal. Amdós camins coincidien a Juncària, l'actual Figueres.

Hi ha qui es pensa que Llançà, Colera i Portbou sempre havien estat tres racons desconeguts, poc o gens freqüentats pels forasters fins que van començar a passar-hi els trens. Molt abans dels vagons van passar les legions. Segons la carta de Peutinger, Llançà i Colera ja eren habitats. Portbou era una cala deserta, però les seves muntanyes ja tenien un nom: *Summum Pyrenaeum*, com si el Canigó fos un turonet veí sense importància...



■ *Les necessitats del territori*

P

ortbou, Colera, Llançà, el Port de la Selva i la Selva de Mar formen una subcomarca molt específica. Alguns autors l'anomenen Cap de Creus, a d'altres ens agrada més cognomejar-la, definir-la, amb els mots d'Albera Marítima. En qualsevol cas, aquest és un espai geogràfic, físic i humà amb una identitat concreta, unes problemàtiques clares i unes necessitats bàsiques.

Aquest indret format per cinc municipis té uns 7.500 habitants. Censada però en època estiuenca, la població pot arribar a les 60.000 ànimes. Doncs bé, les necessitats d'aquesta contrada són moltes –culturals, socials, laborals...–, però al meu entendre n'hi ha que no es visualitzen gaire i que les nostres autoritats, municipals i supramunicipals, no esmenten prou, encara que tenen una repercussió força negativa en la quotidianitat del conjunt de la població. Aquests punts cabdals, des del meu punt de vista, no es tenen en compte: una mobilitat insuficient, descoordinada i malgirbada (a causa d'una feble i ame-

JOSEP M. LOSTE I ROMERO*

naçada xarxa de ferrocarril convencional) i una necessitat vital i peremptòria de disposar d'una comissaria permanent dels Mossos d'Esquadra a Llançà, per als cinc municipis de la zona.

En relació amb la qüestió de la mobilitat a través del ferrocarril convencional, la cosa va malament. Si no hi ha una conscienciació plena, una mobilització efectiva i un compromís dels representants polítics a tots els nivells, el futur pot ser letal. El problema d'aquest tren rau en el fet que, d'ençà de la privatització de RENFE i de l'aposta del Govern central pels ferrocarril d'alt *standing*, el tren normal, el tren que ha d'agafar la gent normal per anar a la feina, a estudiar, al metge o a comprar a la capital comarcal, cada cop està més abandonat, amb menys inversions i, en conseqüència, pateix un procés de precarització molt elevat. Això provoca que molts ciutadans es passin al vehicle privat i que les nostres autoritats no vegin la necessitat de millorar aquest vital mitjà de transport. Però no ens enganyem, la utilització compulsiva del cotxe privat comporta uns mals molt



*L'estació de Portbou,
final de trajecte.*

JOAN M. PAU



Des del Port de Llançà, les cales i muntanyes de l'Albera Marítima.

greus, que podem resumir en sis punts: 1/ La perillositat intrínseca de la carretera. Cada dia més joves i no tan joves dels nostres pobles deixen la pell a l'asfalt; cada dia més famílies queden molt tocades o destrossades per culpa dels maleïts accidents de carretera. 2/ L'alt preu del combustible. L'augment del preu del petroli provoca que la mobilitat a través del cotxe privat ja no sigui possible per als ciutadans amb sou baix. 3/ La contaminació i el canvi climàtic. L'ús compulsiu del vehicle privat és el màxim responsable del canvi climàtic, el qual provoca moltes pèrdues econòmiques, també a la nostra contrada. 4/ Els col·lapses de trànsit. Els embotellaments i les cues a la carretera són la causa de moltes pèrdues d'hores de feina. 5/ El problema dels aparcaments. 6/ Una discriminació flagrant per als ciutadans que no disposen de cotxe ni de permís de conduir. En aquest cas es trobarien entre un 40 i un 50 % de la nostra població. Per altra banda, amb les noves normatives

de trànsit (del tot justes i necessàries), un important nombre de conductors són sancionats amb llargs períodes de temps de retirada de carnet, la qual cosa els converteix en necessitats de transport públic.

Doncs bé, aquests sis punts haurien de provocar un canvi d'actitud dels nostres responsables polítics –locals, comarcals i supracomarcals–. Ja no podem esperar més a tirar endavant l'estudi per al soterrament de la línia del tren convencional a Figueres. Pensem que el manteniment de l'estació en aquesta ciutat és una garantia per al sistema de mobilitat decent a la nostra contrada de l'Albera Marítima. Al meu entendre, els representants polítics, siguin del color que siguin, tenen el deure moral i ciutadà de donar suport i exigir que es porti a terme aquest estudi, perquè és una garantia de dignitat social per als ciutadans.

Un altre aspecte que ha de millorar molt de la mobilitat alberenca és una millor coordinació del tren amb el servei d'autobusos. Cal una mica de sentit comú. El servei d'autobusos hauria de ser complementari amb el tren. Per exemple, que existís un microbús durant tot l'any que unís l'estació de Llançà amb el Port de la Selva i la Selva de Mar. De la mateixa manera, el

tren convencional hauria de ser complementari amb el futur TGV. Tampoc no podem oblidar-nos del front interfronterer: caldria aconseguir que tots els trens francesos que moren a Cervera ho fessin a Portbou i viceversa. En la mateixa direcció, convindria que els horaris d'una i altra xarxes ferroviàries estiguessin ben coordinats. Cal tenir present que l'Albera Marítima, a efectes pràctics, s'estén des de Cotlliure fins al Port de la Selva. No ens podem permetre per més temps viure d'esquenes a la realitat de la col·laboració transfronterera, és una qüestió de supervivència econòmica i social.

Pel que fa a les necessitats d'ordre públic, sense cap mena de dubtes, la realitat geogràfica i la llunyania dels grans nuclis urbans comporta la necessitat inajornable d'una comissaria permanent dels Mossos d'Esquadra a Llançà, per donar serveis, policíacs i administratius, als cinc pobles esmentats. Cal tenir en compte que municipis com Portbou, Colera i la Selva

de Mar no disposen de servei de policia local. Per altra banda, el conjunt d'aquest territori, com a zona de pas, turística, residencial i fronterera, fa necessària la presència policial *in situ* durant tot l'any.

En síntesi, que la contrada a l'entorn de Llançà, aquesta meravellosa marina de l'Albera, tot i que pugui semblar un indret idíl·lic, no té un futur massa clar. No és qüestió de cridar el mal temps, però l'esdevenidor és complicat. Amb uns sectors econòmics en caiguda sostinguda (construcció, turisme, pesca),

amb manca d'indústria, de sectors de noves tecnologies, amb unes infraestructures febles, tenim un territori que corre el risc de patir una recessió i una regressió socials. Per aquesta raó hem de començar a fer-nos escoltar i a planificar i blindar les veritables necessitats d'aquest territori que tant ha aportat i aporta a la riquesa i a la idiosincràsia de la nostra nació catalana.

**Articulista de premsa*



JOAN M. PAU

"Passagen" (1994), homenatge a Walter Benjamin, de Dani Karavan, al cementiri de Portbou.

■ *Les parets seques i les parets enrunades*

ESTHER SÁNCHEZ I GARRIGA

A juntem el passat i el present per fer prevaler en el futur un patrimoni cultural que al llarg del temps ens ha fet costat. Indiscutiblement, estem parlant de la paret seca. És, ha estat, i esperem que continuï essent, la columna vertebral de les nostres muntanyes.

Cal comprovar que quelcom tan inert com unes pedres esquistoses pot ser, alhora, tan vital. No són, ni han estat mai, només un munt de pedres apilades estratègicament. D'altra banda, sí són una obra arquitectònica de primera categoria, funcional i integrada al paisatge de les nostres terres.

La paret seca no utilitza ciment per segellar la unió entre les pedres. Es construeix utilitzant els materials del voltant (pedres de diferents mides i terra). Per això és indispensable fer servir la paciència i l'habilitat per trobar un lloc per a cada pedra. Totes són bones, l'únic que cal és trobar el lloc correcte on encaixi cada una. Seria una manera constructiva de veure la nostra societat.

Evidentment, les generacions passades no feien parets dutes per un sentiment de llegat històric-cultural, no; per a ells era una necessitat. Anivellaven

el terreny, creant unes terrasses on cada pam de terra s'aprofitava per al conreu de la vinya i de l'olivera. Res no es menystenia. Sabien prou bé que les pluges eren essencials, però també que podien convertir-se en un dels seus principals enemics. Per aquest motiu, ells protegien la seva terra i s'esforçaven per retènia-la.

Els nostres avis i besavis encara tenen, o tenien, molts records on el contacte amb la natura era quelcom quotidià. L'home depenia del clima, del paisatge, de la fauna i de la flora. Això els feia més humans, més fràgils també, i els allunyava de la prepotència. Dins el nostre afany per evolucionar confonem, malauradament, nivell de vida amb qualitat de vida. La diferència pot arribar a ser abismal. I mentre anem perduts entre aquests dos conceptes, apareix el terme progrés. El qual pot convertir-se en una força destructora i imparabla, que ens deixa atordits dins la comoditat i el benestar.

Evolucionar és més que tot això; és poder mirar el futur sabent que hem respectat el passat. Les pedres aguanten les arrels de la nostra vegetació de la mateixa manera que aguanten les de la nostra iden-



El camp de treball de l'estiu, en el camí de Sant Pere de Rodes.



Belchite, les pedres com a símbol de la barbàrie.

ESTHER SANCHEZ

titat cultural. Un tram del GR-11, camí de Sant Pere de Rodes, prop de la zona final de la ribera d'en Prim, és on aquest estiu es varen ubicar els Camps de Treball de Llançà 2005. Organitzats per l'Ajuntament de Llançà, amb l'estreta col·laboració dels Minyons Escoltes de Girona. Vàrem recuperar alguns trossos de paret seca, malmesa en gran part per la pastura de les vaques transhumants. Comptàvem amb una subvenció parcial de la Generalitat, el suport del Parc Natural de Cap de Creus i l'ajut i l'ànim de persones amb gran experiència i coneixement del medi, com l'Àngel Raich i Garcés. Val a dir que amb aquesta actuació hem aconseguit col·locar una petita pedra en la paret i sabem que cadascuna de les pedres, per petites que siguin, són importants.

Gràcies a aquest projecte vaig entrar en contacte amb una persona entranyable: el senyor Josep Serradell i Escarpanter, altrament conegut com en Pitu Serradell. Les seves paraules encoratjadores i els seus consells als joves participants, varen arribar-nos a tots. Ens va inspirar un gran respecte i durant les seves explicacions vàrem traslladar-nos a una altra realitat, la d'ell i de la seva experiència. Va transmetre'ns el seu sentiment envers les velles pedres i la seva visió constructiva. Vam poder perfilar la perspectiva d'un sentiment.

Fem un parèntesi. M'agradaria assenyalar un cert paral·lelisme entre les nostres parets seques i una altra imatge, molt distant, dramàtica, que va tocar-me l'ànima. Es tracta de Belchite, poblet situat dins la comunitat d'Aragó. Allà, a Belchite, les pedres també parlen per si soles. No s'hi valen llibres d'història. Tots sabem que durant molts anys la història la van escriure els que varen guanyar. Lluny de l'objectivitat. En una part de Belchite han respectat les runes del poble antic, tal com va quedar després dels diversos atacs d'artilleria i obusos en la Guerra Civil. Respectant aquelles pedres, ens apropem al passat i prenem consciència d'una realitat no massa llunyana.

Les nostres parets seques en són una altra, de realitat, la nostra realitat. No cal que vingui un caminant d'aquests que fan un tram del GR i ens ho digui. Nosaltres som aquí i també tenim consciència històrica i cultural; per això hem de ser els primers d'obrir pas. Ja hem col·locat una petita pedra, però fa falta la participació de tots per fer el camí. Fem respectar, protegim la nostra terra. No tan sols ho devem als nostres avis, també és indispensable perquè els nostres fills, immersos en una societat que fa més flama que caliu, puguin veure-ho i fer-s'ho seu. Es tracta de consolidar una arrel profunda, en la qual puguin sostenir-se i evolucionar.

HABITACIONS CHAMBRES

«Can Pau»

HABITACIONS AMB
BANY I CALEFACCIÓ
OBERT TOT L'ANY

C/ Puig d'Esquer, 4
Tels. 972 38 02 71 - 972 38 02 70
LLANÇÀ (Costa Brava)

CARNISSERIA...

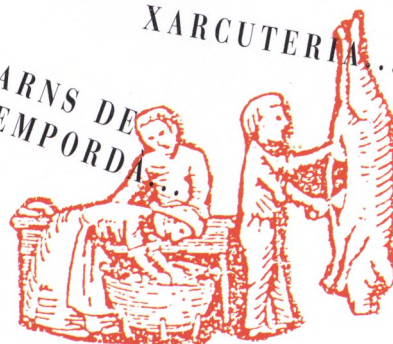
C/ Major, 7
Tel. 972 38 01 02
LLANÇÀ

Josep

RAFART

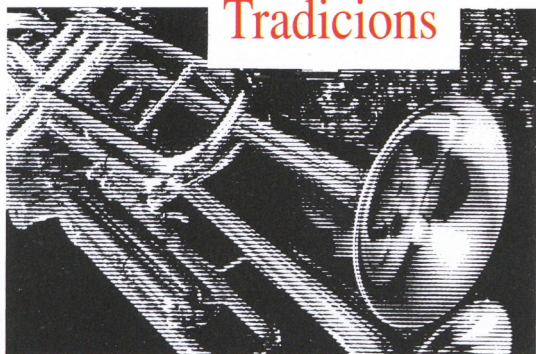
XARCUTERIA...

CARNS DE
L'EMPORDA



PRODUCTES ARTESANS...

Amb la
Cultura
i les
Tradicions



Llançà



Av. Reina Fabiola, 2 – Av. Pau Casals, 13
LLANÇÀ



Restaurant

LA VELA

ESPECIALITAT EN PEIX

Av. Pau Casals, 23 (davant de la capella)
Tel. 972 38 04 75
EL PORT DE LLANÇÀ

■ *La recuperació de la història d'una nissaga: els Dalfau*

JOAN SERRA I PERALS

L'enderroc del casal dels Dalfau al carrer Pilota ens ha suposat la desaparició dels darrers vincles existents entre la nostra vila i aquesta família. Els darrers Dalfau, sobretot la Pilar i la Consol, que a principis del passat segle s'instal·laren definitivament a Llançà, són ben presents encara en la memòria de molts veïns. Amb el traspàs de la Consol, s'acabà l'any 1957 la història d'aquesta nissaga. La història d'una família d'hisendats que durant segles mantingueren les seves propietats al nostre municipi.

Tot i que les primeres referències als Dalfau ja els situen a Llançà al segle XVII, els Dalfau del segle XX que coneixíem, però, provenien d'una branca col·lateral de la família, establerta primer a Castelló d'Empúries al segle XVIII i amb descendents ja al segle XIX a Figueres, dedicats al comerç.

L'origen d'aquesta branca l'hem d'anar a cercar en Rafel Dalfau i Moner, de professió adroguer, establert al segle XVIII a Castelló d'Empúries, i casat amb Benedicta Benes, pubilla de Cadaqués, i fill de Josep Dalfau, cirurgià de la vila de Llançà. D'aquest matrimoni en naixeren onze fills. D'aquests, en Rafel Dalfau i Benes probablement donà origen a la línia dels darrers Dalfau coneguts a Llançà.

En Rafel Dalfau es va casar amb l'Antònia Lluch, de Manresa, germana o emparentada amb en Joaquim Lluch i Garriga, que fou primer bisbe de Canàries i, posteriorment, cardenal a Roma. D'aquest matrimoni nasqué a Figueres en Francesc-Xavier Dalfau i Lluch. En Francesc-Xavier va contraure matrimoni amb Clarisa Menacho Cunill, nascuda a Cienfuegos, a l'illa de Cuba, l'any 1849, filla de Ramón Menacho, de Madrid, i de Maria Candelaria Cunill de Bové, de Barcelona. Va morir a Llançà l'any 1929. D'aquest enllaç en van néixer tres fills: Carles, Pilar i

Consol Dalfau i Menacho. En Francesc-Xavier Dalfau i Lluch excel·lí en el camp militar i fou un destacat oficial carlí, que participà activament en les darreres guerres del segle XIX.

Els Dalfau dels segles XIX i XX, tot i que mantenien la propietat de Llançà, no residien al municipi. L'any 1849, i només al terme de Llançà, l'Antònia, senyora Dalfau, era propietària de 115 vessanes de terra –olivar, vinya i sembrat–, repartides entre els paratges de Salats, Esplanes, Colomer, Salanca, Montcal, Cabrafiga, Farella, Ratacunill, Sant Genís i Cap de Ras; i de dues cases, el casal del carrer Pilota i un altre habitatge al carrer de Dins. També a la matrícula industrial dels darrers anys dels vuit-cents –des de l'any 1867 i fins a l'any 1883– ens apareix l'Antònia



Consol Dalfau i Menacho, en una foto de principis del segle XX.

Xavier Dalfau i Lluch,
a finals del segle XIX.



ARXIU MUNICIPAL

de can Dalfau com la propietària d'un dels grans trulls de la població.

Els Dalfau no apareixen als padrons d'habitants fins a l'any 1879, i ho fan com a veïns i no com a residents. L'any 1889 tornem a trobar amb la categoria de veïns l'Antònia Lluch, vídua de Rafel Dalfau, i també el matrimoni Dalfau-Menacho, amb els seus fills, al casal del carrer Pilota. No s'establiren definitivament a Llançà les germanes Consol i Pilar Dalfau, amb la seva mare Clarisa Menacho, fins a la dècada dels anys vint del passat segle.

Pilar Dalfau i Menacho va néixer a Figueres el 5 de juny de 1868 i va morir a Llançà, el 3 de febrer de 1947. La seva germana, Consol, naixé a Figueres el 31 de maig de 1873 i morí a Llançà, el 18 de maig de 1957. Tot i que ambdues germanes van estudiar a Perpinyà, al *Pensionnat du Bon Pasteur*, no varen exercir cap professió reconeguda, i es van dedicar a les tasques pròpies del control de la llar i de la pro-

pietat. Especialment la Consol, sobretot després de la mort del seu germà Carles, l'any 1944. Ambdues restaren solteres.

En Carles Dalfau i Menacho va néixer a Figueres el 27 de juny de 1869 i va morir a Madrid, el 13 de febrer de 1944. Es va casar i la seva única filla morí jove. Estudià com les seves germanes, al *Pensionnat du Bon Pasteur*, de Perpinyà; es llicencià en Filosofia i Lletres l'any 1892 a la Universitat de Barcelona i posteriorment, l'any 1897, en Dret, a la mateixa universitat. Exercí el càrrec de procurador en Corts per la província de Barcelona. En Carles Dalfau destacà també en la vessant cultural com a director de la revista *Iglesia Católica en España*, editada per Fides. Fou comissionat per art en l'exposició *Iberoamericana* de Sevilla de l'any 1926, i també participà en el comitè organitzador de l'Exposició Internacional de Barcelona, el 1929.

■ *La desaparició dels hisendats*

ENRIC SAGUER I HOM

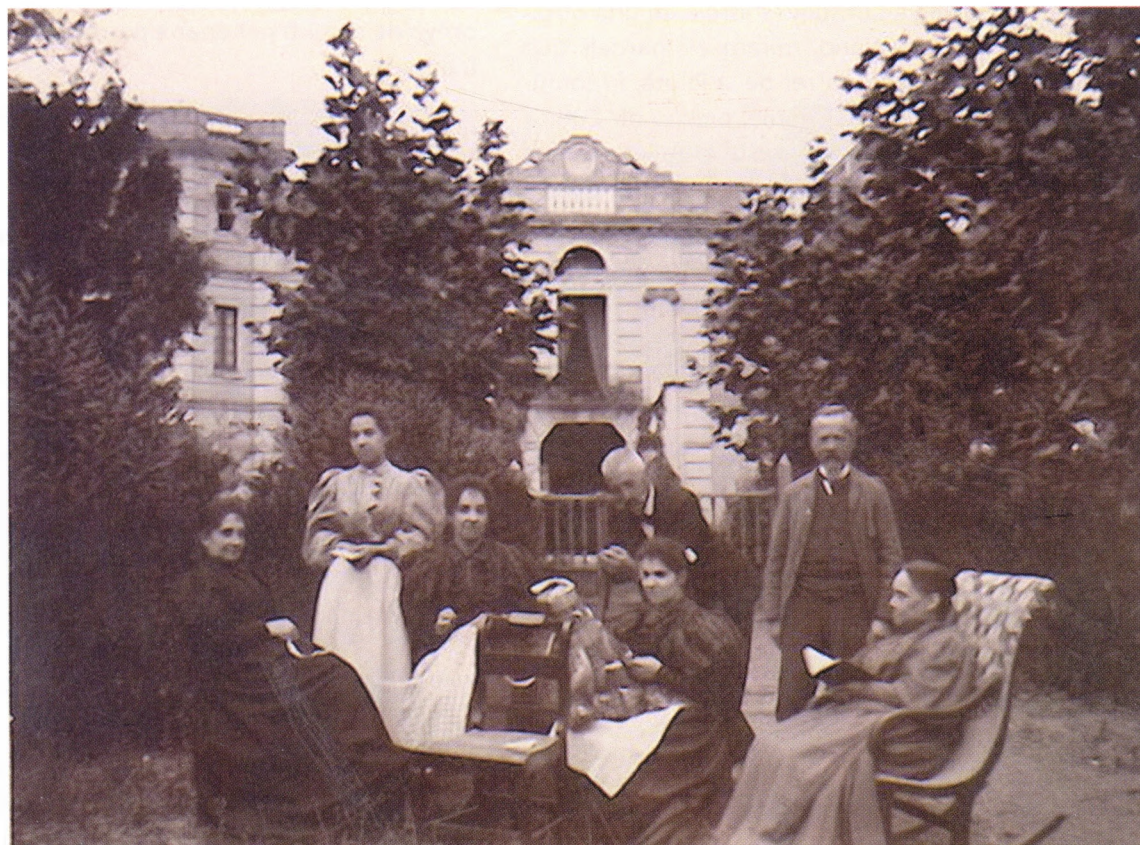
Els últims hereus. Història oral dels propietaris rurals gironins, 1930-2000.

Les transformacions viscudes en els darrers cinquanta anys en el món rural han estat revolucionàries. La màquina ha desplaçat l'home, el capital al treball i l'estiuejant al pagès. Una revolució pacífica, certament, però no per això poc intensa.

Entre les seves manifestacions, probablement una de les més espectaculars ha estat el procés de mobilitat social que ha alterat profundament l'estructura i el règim de relacions en què la societat rural es fonamentava. No només s'ha perdut població –fins el punt que el despoblament rural ha esdevingut motiu de preocupació–, també s'han modificat les formes d'explotació i tinença, han entrat en decadència les institucions que regulaven la casa i la família, i s'han alterat les jerarquies socials preexis-

tents. Com a resultat, les darreres generacions de les nissagues terratinents han experimentat una progressiva pèrdua de pes en termes econòmics, polítics i socials.

Això ha passat arreu d'Europa i Catalunya no n'ha estat pas l'excepció. Les bases del sistema agrari s'han trencat en almenys dos àmbits clau –el sistema hereditari i la renda de la terra– i els grups socials afectats han desenvolupat respostes i solucions a aquesta ruptura fonamental. Alguns descendents dels qui havien estat els grans propietaris rurals s'han reconvertit en empresaris agraris pròpiament dits, altres s'han beneficiat de les oportunitats ofertes pel turisme o la urbanització del sòl o bé s'han dedicat a altres activitats professionals cada cop més allunyades del camp; i també hi ha qui ha optat per anar esmicolant i venent el patrimoni.



*Família
Dalfau i
Estrada,
a Fortianell,
en els
primers anys
del s. XX.*

■ *Can Dalfau: records a peu de cendres*

JOAN M. PAU I NEGRE

Era una nit de novembre de 1928. Donya Consuelo Dalfau va fer tancar a la fidel serventa Anita totes les persianes de davant i de darrera de la casa, perquè la tramuntana bufava fort i el soroll era esgarriatós.

– He sopat i ja hem resat el rosari, però no tinc son i sí ganes de parlar una mica de quelcom que em preocupa. Porta'm una tisana i fes-me companyia.

– Senyoreta, vostè dirà... –exclamà l'Anita.

– Fa moltes nits, desvetllada potser pel vent endimoniat que no para de fer soroll, que tinc el malson de veure que aquesta casa s'enruna, desapareix, es fon davant els meus ulls...

– Però, valga'm Déu! No digui coses impossibles. Un casal tan ferm! Puc fer-li una mica més de companyia, però el dormir és cosa de cadascú i vostè ho necessita tant com jo. Portem molt de cansament amb el canvi dels cortinatges d'hivern.

* * *

Maig de 1932. Donya Consuelo s'asseia en una butaqueta de la sala del piano, mirant els pardals que jugaven a la terrassa del carrer de la Pilota, la comunicació més directa amb el poble, per no dir l'única que la unia amb la realitat, la resta eren les notícies quotidianes que li portava l'Anita o les comptades visites de les seves amistats. El matí era radiant, però la senyora estava abatuda.

– Anita, em retorna el somni... I de la trista visió de la ruïna no se n'escapen ni els arbres que plantaren els meus avantpassats. Per cert, avui vindran la senyora Quimeta i el senyor Agustí d'El Siglo amb les seves filles, per fer-se una foto de família al jardí. N'estan ben enamorats, doncs ells no tenen ni un trist patiet. La senyora Quimeta té molta il·lusió pel seu balcó i mima els geranis que hi té plantats. Vindran molt mudats, ja que es casa la Quimeta de la Fonda i el seu germà Emili serà el fotògraf.

Beu la tisana que li ha preparat la serventa en una magnífica tasetta austríaca de porcellana blanca. Hi fan joc el platet, la sucrera i el tovallonet de punta al coixí.

– No vull que em notin amoïnada i, com que són molt bons veïns, vull que s'emportin un bon ram de

plomalls del jardí, que d'aquesta classe no n'hi ha en tot Llançà. Ja se'n cuidarà la senyora Quimeta de lluir-los al replà de l'escala, com fa cada any.

* * *

Juny de 1943. Escena quasi familiar a l'eixida de Can Dalfau. Donya Consuelo exclama:

– Maria Negre, tens un nen molt eixerit. La seva manera de mirar les coses m'esgarrija: mira fixament la casa i el jardí. Si sabés parlar segurament diria que, com a mi, també li agrada molt. Demano a Déu que quan jo no hi sigui, ell la pugui veure dempeus molts anys. A vegades penso...

L'Anita s'apropava i Donya Consuelo va canviar de tema:

– Que bonic fa Can Marly emmarcat pels arcs d'aquesta porxada i els arbres del jardí!

– I tant! –va dir la Maria–. És d'agrair la seva amabilitat per deixar-nos fer fotos familiars a la seva preciosa casa. Per cert, que quan l'Emili ens acabi de fotografiar voldria tallar, amb el seu permís, una canya de bambú per anar a pescar, que és el que més li agrada.

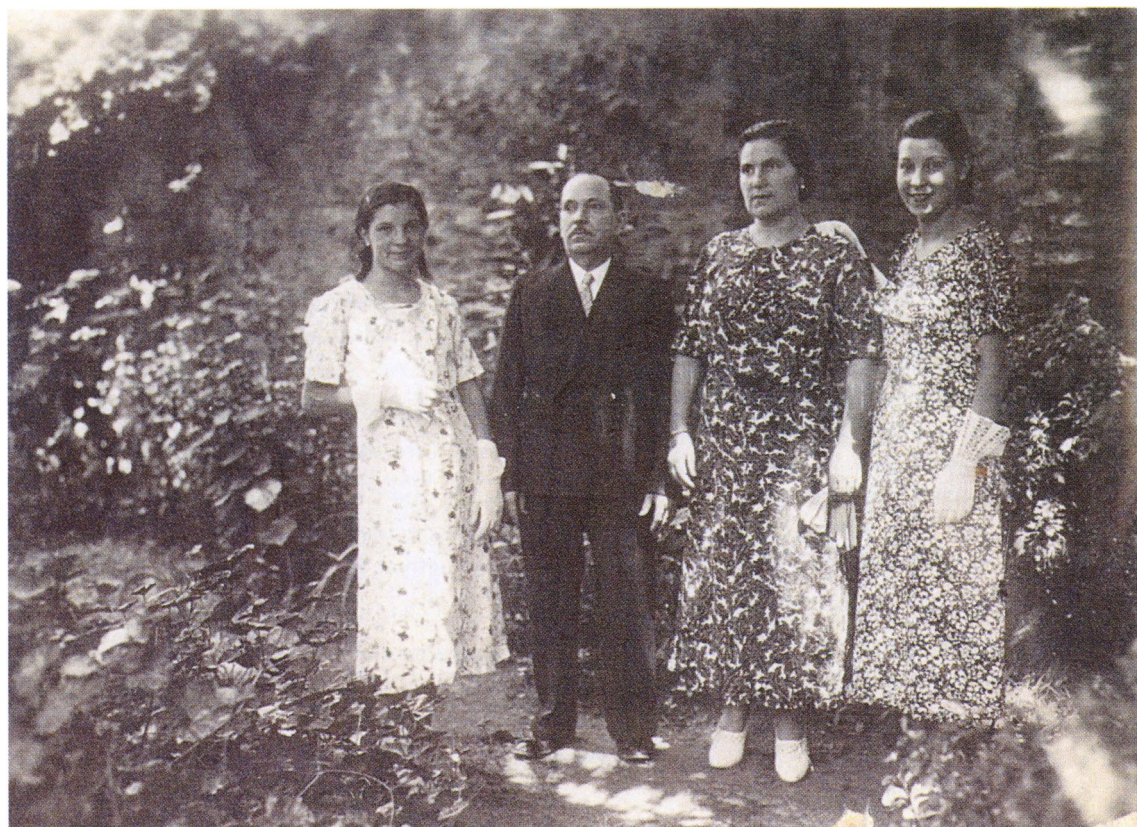
– Anita, que el jardiner talli una canya per a l'Emili Pau! –digué Donya Consuelo–. I dirigint-se a la Maria:

– A l'Emili se'l veu molt feliç amb en Joan M. i amb tu. Bé prou pena va passar de perdre la seva primera dona i germana teva. Algunes fotografies del seguici del seu casament amb la Isabel també varen ser fetes des d'aquesta casa, de la terrassa del carrer de la Pilota, i les guardo amb afecte com si de la meva família es tractés... I és que jo en tinc tan poca!

* * *

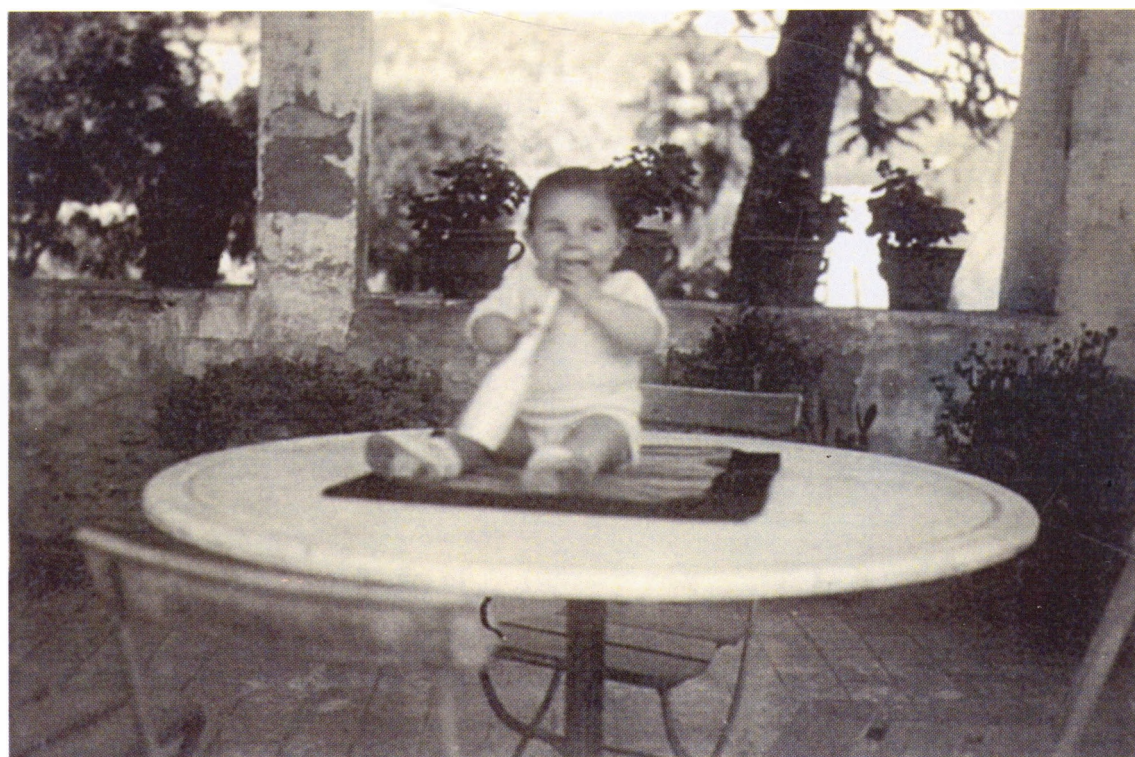
Febrer de 1950. A la biblioteca, prop de la salamandra, conversen la senyora i la serventa:

– Altra vegada, bona Anita, tinc els malsons que durant anys em persegueixen respecte el final de Can Dalfau. Crec que de tenir una malaltia no patiria tant!



*Maria Negre
amb els
seus pares
i germana,
al jardí de
can Dalfau
(maig de
1932).*

Aixu Pau-Negre



*L'autor
de l'article,
Joan M. Pau,
al porxo de la
casa, el 1943.*

Aixu Pau-Negre

– Senyoreta, la seva tristor ja és una malaltia. No es capfiqui, tot plegat són somnis. No digui coses impossibles... Si ha aguantat la maleïda Guerra Civil, quan els cellers servien de refugi als veïns amb els bombardejos... Són imaginacions!

– Sí, són imaginacions de les quals no n'has de parlar amb ningú i menys amb el meu nebot, el senyor Pablo Bas. Pensarien que sóc una vella pertorbada.

– No tingui por, senyoreta. El soroll de les branques mogudes pel vent i el trontollar d'alguna finestra que no ajusta bé fan imaginar coses dolentes. Abans cauria el campanar que la seva casa, ja se'n cuida prou el senyor Bas de fer venir cada any el paleta per conservar-la. Ara és vostè qui ha de cuidar-se, el que es figura no ha de passar. Can Dalfau ha resistit moltes guerres i n'ha sortit ben parada.

– Sé que ha aguantat molts i molts tràngols que només li han fet rascades, però veig amb terror que hi ha armes més destructores que tenen l'arrel a les mateixes famílies. Quan l'amor a la propietat desapareix, la casa s'enfonsa. I sé que hi ha armes tan destructores com els canons, que són les piquetes... I fan la mateixa feina. Can Dalfau serà destruït i espero no veure-ho.

* * *

La casa es tancà com si fos un taüt. No hi havia vida a l'interior. Al jardí, només ocells en els arbres.

Els que l'estimaven ja són morts i les aus de presa de l'especulació han estat ràpides en la seva feina destructiva. El noble solar és només pols. Tampoc hi ha ocells.

Llibre de Sant Silvestre

Un lloc amb més de mil anys d'història en un racó del terme de Llançà.

Una obra que ens descobrirà els nostres orígens i la nostra identitat.

Autors: JOAN BADIA-HOMS
RAFAEL BORRÀS
JOSEP CLAVAGUERA
JOAN M. PAU
ARNALD PLUJÀ
JOSEP M. SALVATELLA (coordinador)
JOAN SERRA

EDITEN: AJUNTAMENT DE LLANÇÀ
AMICS DE SANT SILVESTRE

■ Carta al poble de Llançà

B

Benvolguts llançanencs,

Fa poc temps se'ns en va anar en Pelaio, un llançanenc nascut a Sant Joan de Palamós i que ha estat un dels símbols del nostre poble durant els seus noranta-cinc anys de vida. Cert és que els vint primers els va passar en altres contrades, on sembla ser que també va deixar la signatura del seu carisma.

Ha estat un home extremadament extrovertit, amic dels seus amics, que eren molts, altruista i sempre disposat a ajudar qui fos. Això sí, tenia cops de mal geni, que li duraven molt poc però que es feien notar. Com tothom, tenia les seves virtuts i els seus defectes i presumia d'un fet que certament no és massa corrent: sempre deia que ell havia fet plorar i riure el seu poble, segons les circumstàncies. Això de plorar ho referia al fet que durant més de cinquanta anys va portar els serveis funerals, cosa que el va fer veure vessar moltes llàgrimes. Quant a fer riure, era perquè durant molts i molts anys tot el poble esperava la diada de Carnaval per anar a gaudir amb les pallassades d'en Pelaio dalt l'escenari.

Recordo que quan parlava del seu ofici d'enterraments n'estava molt orgullós, perquè, a la seva manera, ajudava en tot el que podia les famílies dels difunts, en uns moments difícils. Els oferia el seu consol, sempre tenia una paraula adequada per a tots i es posava al servei del poble a totes hores del dia i de la nit. Quan un llançanenc deixava aquest món, el primer que es cridava era en Pelaio, després el capellà i després el metge... això anava així. Ell també va plorar amb la gent del poble. Durant tots aquests anys li va tocar posar dins el taüt la seva filla, els seus millors amics, parents, veïns i, darrerament, la seva muller.

Però allò seu de veritat era el riure, la conya, el gest còmic. No parava mai de recordar les tantes i tantes vegades que havia pujat a l'escenari per oferir al poble les seves imitacions: Cantinflas, Grouxo Marx, Lola Flores, Doña Croqueta, Charlie Rivel i tants i tants personatges que no sé com s'ho feia, però els brodava. La seva il·lusió era fer riure la gent i ho féu tant en temps durs i tristos, en aquella condemnada postguerra, com en temps de benestar, talment els d'ara. Mai va perdre les ganes de compartir les seves històries amb qualsevol que volgués escoltar-les.

Així era en Pelaio, un bon home, un personatge entranyable del nostre poble. Ell formava part d'una llista de llançanencs que van deixar llur petjada a les pàgines de la nostra història i que seria molt llarg d'anomenar-los un per un.

Se'm fa feixuc resumir noranta-cinc anys d'una vida en unes quantes línies. Personalment em guardo la meva opinió sobre si aquest home es mereixia en vida un reconeixement institucional d'aquest poble que tant estimava; ell mai no m'ho havia dit, ni crec que pensés que s'ho mereixia. Jo crec que sí, però, pel fet de ser el seu fill, no voldria caure en un sentiment partidista, sinó tot el contrari.

El que sí us demano, benvolguts llançanencs, és que el meu pare formi part de la memòria històrica del nostre poble i que el recordeu tal com ell ho voldria: senzillament, com en Pelaio.

Fins sempre.

JOAN COSTART I BONAREU

Llançà, Juliol de 2005



■ Aquells vells portals

Encara en resten, als nostres carrers. Grans portals de pintura escrostonada i baules atacades pel rovell. Nò som uns nostàlgics, nosaltres, però pensem que aquest és un llegat dels qui ens van precedir i que cal respectar-lo. D'alguna manera, ens lliga a la història del poble.

RAFAEL CORCOLL

Si voleu identificar-los un per un, us donem el nom de les cases i carrers on es troben, per ordre: Celler de can Beri, al carrer La Creu; ca l'Imbert, al carrer Afora; can Carau, al carrer Sant Vicenç; can Dalfau, al carrer Pílot; i can Marly, al carrer Cabrafiga.



RAFAEL CORCOLL



RAFAEL CORCOLL



RAFAEL CORCOLL



RAFAEL CORCOLL



RAFAEL CORCOLL



RESTAURANT CLUB NÀUTIC LLANÇÀ

Moll Jordi Canal
EL PORT DE LLANÇÀ
Telèfon 972 38 05 17

Blau Grifeu BAR RESTAURANT GRILL



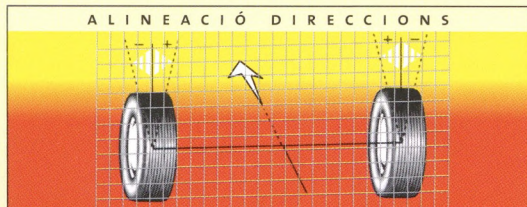
Platja de Grifeu
Apartat de Correus 232
Tel. 972 38 07 18
17490 LLANÇÀ

AUTO LLANÇÀ S.L.

ALINEACIÓ, EQUILIBRAT, FRENÒMETRE, PRE-ITV

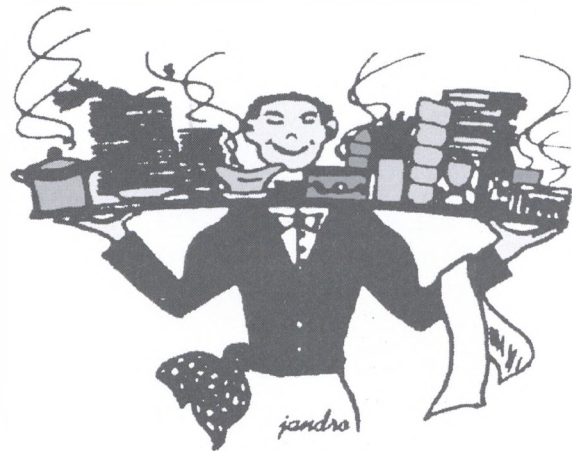
PNEUMATICS

PNEUS - TIRES



OFERTES MENSUALS
TEL. 972 12 06 75

BAR FELIP



Plaça Major – Tel. 972 38 13 29
LLANÇÀ

Casa de cites

- Què és millor, prendre o no prendre dona? Qualsevol cosa de les dues coses que facis, te'n penediràs. (Sòcrates)
- La dona és el segon error de Déu. (Friedrich W. Nietzsche)
- Tres persones poden guardar un secret... si dues d'elles són mortes. (Benjamin Franklin)
- M'agradaria dir-li que és un perfecte imbècil. Però ningú no és perfecte. (Ferran Torrent)
- No és qüestió de vida o mort. El futbol és molt més que això. (Bill Shankly)
- Tots els bolets són comestibles. Alguns, una sola vegada. (Dita popular)
- Cançó de protesta: després dels seixanta, cançó de pròstata. (Mario Benedetti)
- Vam girar full temps ha, i alguns s'entesten a llegir encara la mateixa plana. (Miquel Martí i Pol)
- Els vicis d'antany han esdevingut els costums d'avui. (Sèneca)
- Quan vols, elles no volen; quan no vols, volen. (Terenci)
- Ben sovint, gairebé sempre, callar també és mentir. (Joan Fuster)
- L'ahir és història i el demà, un misteri. Només l'avui és un regal, per això se'n diu el present. (Desmond Tutu)
- A tothom li agrada l'olor del seu femer (Erasmus de Rotterdam).
- Si els micos s'avorriessin, podrien tornar-se homes (J.W. Goethe).
- Alguns matrimonis acaben bé, però la majoria duren tota la vida. (Godoy)
- El sexe és l'única activitat humana en què el professional té un estatus inferior a l'aficionat (Murray Davis).
- Mai no es menteix tant com abans d'unes eleccions, durant una guerra o després d'una cacera. (Bismarck).
- Val més que no critiquem els nostres enemics, no fos cas que n'apreguessin. (Juan Goytisolo).
- Als historiadors, els és donat un do que és negat fins i tot als déus: alterar el que ja ha passat. (David Irving).
- Tot el que pot passar, passa; però només pot passar allò que passa. (Frank Kafka).

JMS



■ *Dels gegants, xanquers, gralles i tambors de Llançà*

ANTONI GODOY I TOMÀS

La creació dels nostres gegants fou una iniciativa del Grup de Teatre Llevant del Centre Cultural de Llançà, que després d'uns quants anys d'inactivitat tenia ganes d'endegar algun nou projecte. L'esperit inquiet d'algun dels seus antics membres els demanava *marxa* i varen demanar-me de reiniciar les activitats teatrals. No m'hi vaig pas veure amb prou cor. El moviment altruista, l'esforç constant, el fer coses fora de casa d'una forma regular i compromesa, el concepte d'equip permanent i indissoluble, són formes d'actuar que difícilment formen part –avui– del nostre vocabulari.

No em veia amb prou cor –deia– de tornar a fer assajos regulars amb trenta i quaranta persones. Quins temps aquells de *La pau retorna a Atenes* o de *El foc de les ginesteres...* I amb menys gent a l'escenari, amb *Volpone* i *El somni d'una nit d'hivern*. Era ja impossible trobar a Llançà nois i noies, homes i dones, que volguessin comprometre dues nits a la

setmana per als assajos, diumenges per a les actuacions, hores de casa per estudiar el paper. Així les coses, se'm va ocórrer la possibilitat de crear una colla gegantera, relativament semblant al teatre pel seu component d'actuació, però sense aquell compromís –regular i constant– dels assajos i les actuacions sovintejades en una temporada.

La idea dels gegants, doncs, va ser ben acollida per l'Ajuntament qui –a la vista del pressupost de construcció de més de 6.000 euros– es va comprometre a finançar-ne el cinquanta per cent. Així doncs, el Centre Cultural es va fer càrrec temporalment de l'altre cinquanta per cent, que es recuperarà mitjançant la venda d'unes rèpliques limitades i exclusives de la parella dels gegants a les empreses i als particulars que volen ser-ne, d'aquesta manera, finançadors.

Trobat el finançament va caldre cercar-ne el motiu o els personatges. Així doncs, vàrem fixar les mirades en les dues fonts d'ingressos més notables històricament del nostre poble: la vinya i el mar. Així va néixer un vinyataire i una *remendaire* de xarxes. Un vinculat a la terra i l'altra, a la mar. Amb els personatges definits, trobar-los-hi nom va ser pla més senzill: Carme i Vicenç, Vicenç i Carme, els dos patrons de Llançà. Port i Vila, Vila i Port.

També calia batejar la colla gegantera, i ens va semblar ben oportú dir-ne Llevant, agafant així el mateix nom del grup de teatre.

Van ser més d'una setantena de persones de totes les edats que, d'una forma ben entusiasta, s'apuntaren a la colla, aportant la seva col·laboració des de les diferents vessants precises. Després en parlarem.

Cal destacar l'aportació d'en Joan de la Creu Godoy, creador del *Ball dels Gegants de Llançà*, composició musical que agafa part de la inspiració en dues cançons populars catalanes que identifiquen un i altre personatge. Una és *Per l'aliment del bon vi* i l'altra *A la vora de la mar*, coneguda també com *El mariner*. De comentari obligat és, també, la col·laboració de la Blanca Olivella, dissenyadora del nostre logotip, el qual reuneix amb gran encert els dos motius dels nostres gegants: el mar i la vinya. Dos gegants estilitzats, cada u amb el seu color (ell el del vi i ella el del mar) són portats per una barca, també de color de vi. Un petit filet color de mar ens defineix



En Vicenç i la Carme, els gegants de Llançà.



El bateig dels gegants, a la capella del Port, 8 de setembre de 2002.

VICENÇ PUMAREDA

l'onada. Quan a la vestimenta dels geganters, es juga també amb els mateixos colors de mar i vi. Camisa blava i faixa i mocador color bordeus.

En Vicenç i la Carme, els gegants de Llançà, tingueren el seu bateig el dia 8 de setembre del 2002.

Tornant a la gent, cal dir que de les persones inicialment compromeses, avui en deuen seguir la meitat. Diversos són els motius que han provocat en el temps un degoteig de baixes que ha tingut la seva contrapartida en un degoteig d'altres. És més: seccions com ara la dels xanquers, ha vist créixer el seu nombre de components, gràcies a l'entusiasme d'en Jordi Fulcarà i la Carme Nadal, veritables aglutinadors d'aquests malabaristes de les alçades.

De portadors, no ens en falten pas, ara per ara, però estariem molt complaguts de poder donar la benvinguda a nous membres, convençuts que portar sobre les seves espatlles el gegant o la geganta de Llançà

és tot un orgull. I, tanmateix, no pesen tant com això un cop els hi has trobat el punt d'equilibri.

Tenim també les nostres gralles i els nostres tambors. Aquí sí que us he de reconèixer la nostra mancança per fer un veritable equip que soni potent. Els nostres grallers són del milloret que corre, però amb dos o tres més fariem un magnífic grup. I en els tambors, ja tenim els petits que puguen, però els manca, ben segur, algú amb la paciència necessària per esmerçar-hi el temps imprescindible per fer-los sonar bé.

Des d'aquestes pàgines llanço, doncs, una ferma invitació a llançanens i forans per compartir amb nosaltres la joia de portar els gegants de Llançà a casa i a fora, amb l'acompanyament –crec que imprescindible– dels xanquers, les gralles i els tambors.

Us deixo amb la fitxa tècnica dels nostres gegants:

	VICENÇ	CARMETA
PES	30 quilos	27 quilos
ALÇADA	3'60 metres	3'50 metres
PERSONATGE	Pagès de la vinya de Llançà, o vinyater. A la mà dreta porta uns ceps per empeltar i amb la dreta aguanta el càvec sobre l'espatlla.	Dona portenca <i>remendaire</i> de xarxes. A la mà dreta l'agulla i fil per cosir i sobre l'espatlla esquerra, la xarxa.
CONSTRUCTOR	Ventura i Hosta - Navata (Alt Empordà)	
CONSTRUCCIÓ	De maig a agost de 2002	
ESTRENA - BATEIG	8 de setembre de 2002	
PADRINS	Gegants de Figueres	Gegants de Roses

Versos de la mar d'Amunt

■ *Cançó de l'oblit*

Boireta del matí,
escampa't una mica;
esborra el turó verd,
amaga la masia,
les canyes del camí
i l'ombra de l'eixida.

Boireta del matí,
melangiosa i tendra!
Atura l'oratjol,
allunya la pineda,
i mulla, mar endins,
les cofes i la vela.

Boireta del matí,
emboira'm la mirada.
Ets dolça com l'oblit.
Adéu, la vinya clara!
Que lluny, l'alè del mar
i els brucs de la muntanya!

Tomàs Garcés

■ *Bon dia bellugueix i blau marí...*

Platja calenta, gràcia i desgavell,
traïció d'onada,
platja calenta, morenor de pell
i trena mullada.
S'ha despullat una que vol i dol
i un arc d'escuma li ha florit l'esquena,
platja, migdia, follia de sol,
oblit de tota pena.
Vina Maria, pell de tremolí,
braços mullats, perfum d'aigua salada.
Vina Maria, brot de llesamí,
gavina cansada...
No t'eixuguis aquesta trena d'or;
ja l'ull poc a poquet se't desentela,
jeu dolçament, que t'entri el sol al cor
mentre passa la vela.

Josep M. de Sagarra

■ *Nova balada del cap de Creus*

A mitjanit navegàvem
a tres milles de cap Gros;
érem cinc a cos de sarja
i el timoner amb vesta d'or.
Quan érem prop de Talabra
algú ens cridà pel nom:
era una pedra, era un arbre,
un casull entre vinyots
o el somriure d'una balma
que paria dues fonts.
El patró ens demana calma
i mirem els fars d'escorç;
als estels brollen albaides
i a ponent dormen els ports:
el pubis d'una maragda
sangoneja a l'aiguamort
i una perla s'esfullava
a la conquilla dels cors.

J.V. Foix



VICENÇ PUJAREDA

■ *Gener a Llançà*

Recorda aquell diumenge de gener, ran del mar,
ja florit de mimoses resplendents, amb els arços
plens d'estrelles rosades
i el corb marí eixugant-se al sol, ales esteses.

Maria Àngels Anglada

■ *Platges de l'Albera*

Negres llambrocs de brau
embesteixen el mar.
Ara tramuntana,
ara llevant,
el vent el cel bufeteja
i la terra desclou.

Queixals de rocs,
rialla feréstega,
plages de carbó.

Cala fosca.

Pilar Parcerissas

JMS

■ *El mas Corts, Heras o d'en Gifre*

ARNALD PLUJÀ I CANALS

Es tracta d'un dels masos més antics de Llançà, amb el mèrit d'haver estat habitat amb permanència durant més de mig mil·lenni i un dels únics de l'època que encara avui resta dempeus. Emplaçat sobre un petit turó, a ponent de la vila, de fet un contrafort de la serra de Verdura, ha estat notablement ampliat i remodelat al llarg dels segles, però encara avui conserva bona part de l'estructura original, on es poden observar diversos aparells defensius, com un matacà per protegir la primitiva porta d'entrada i algunes espitlleres, tot circumval·lat per un elevat mur de pedra. Antany, havia estat la hisenda més dinàmica de la vila i traspassada de pares a fills pel sistema dels hereus.

Una simple ullada a l'edifici permet observar almenys tres cossos d'habitatges diferents: un corral cobert sostingut per tres columnes cilíndriques, un corral descobert, la planta baixa amb les clàssiques voltes de pedra que serviren per magatzem, quadres, celler i unes sitges soterrades per guardar gra, un paller annexat, diversos tancats per a l'aviram, un magatzem que ubicava la maquinària vinícola i les tines, un trull d'oli, un pati tancat que afronta l'entrada principal i la gran era orientada a tramuntana. En definitiva, un valuós conjunt d'arquitectura popular, integrat de forma harmoniosa al medi que l'envolta, esglaonat amb feixes fins al rec, amb una botànica d'ametllers, pins i oliveres, que amb els altres elements evidencien l'evolució agrària de Llançà.

A les acaballes del segle XV s'anomenava mas Corts i pertanyia al llançanenc Joan Falcó, que l'habitava amb la seva muller Antònia qui, l'any 1548, després d'esdevenir vidua, el vengué a Galzerà Falcó, capellà de Llançà. Sis anys més tard, l'esmentat rector el traspassà a Bernat Eres (Heras), un pagès de Pontós que feia de masover a la capella de Sant Baldiri (cap de Creus), d'on prové el nom actual. L'escriptura reflecteix la transacció amb les següents paraules: "...tota aquella heretat o mesada anomenada de les Corts, amb totes les seves terres, honors i possessions d'aquella, afronta a solixent, migdia, ponent i cerç amb terres de la mateixa mesada..." La venda fou signada davant del notari Antic Avinyó pel preu de 287 lliures¹.

A principi del segle XVII, el posseïdor era Antoni Heras, casat amb Joana, filla de Miquel Clotes, de les Garrigues. L'esmentat Antoni causà òbit abans de 1615, data en què la seva muller testà davant del notari de Llançà, Gabriel Espigoler². Tot seguit l'heretà el seu fill, també anomenat Antoni, que es definia com a "pagès del mas Heras", el primer que establí per vinya terres annexes a l'heretat. A mitjan de centúria passà al primogènit Jaume i la seva vidua, Caterina, n'esdevingué usufructuària³. De 1617 a 1645 hi consten en Miquel, en Joan i els enllaços entre Antoni Heras i Maria Sagimon (1635), Josep Heras i Anna

Paraire (1642) i Salvador Heras i Victòria Comas (1651). L'any 1685 era habitat per Francisco Heras, la muller Anna, els fills Rosa, Dorotea, Gertrudis i Pau, i jornalers⁴.

Malgrat l'aspecte defensiu de la casa de camp, les desgràcies del segle XVII, com pirates, guerres i pestes, també afectaren els propietaris. Almenys sabem que durant la Guerra dels Segadors fou ocupat per les tropes que assetjaven Llançà i que l'economia familiar no devia passar pels millors moments, ja que els seus propietaris seguiren establint en emfiteusi part de les terres immediates. Així hi consten les vinyes concedides a Narcís Mallol, al mercader Antoni Català, una tercera a l'Agustí Milsocos i Riera i després altres sis vessanes al llançanenc Antoni Soler, totes elles en la modalitat anomenada rabassa morta, per la qual el contracte no era de duració indefinida, sinó subjecte a la vida dels ceps i, en conseqüència, al rendiment útil de la vinya.

Els Heras sempre havien ostentat una certa rellevància local, corroborada per un seguit de pastors, criats i treballadors a compte de l'esmentada família. La proximitat amb la vila facilità la relació social. Així, de l'any 1612, coneixem Pere Heras, que fou batlle per l'abat de Sant Pere de Rodes, després cònsol de la Universitat de Llançà i més tard comissionat per recaptar els diners d'un tall promulgat per aquesta Universitat. Al 1642, el seu successor, Antoni Heras, fou nomenat cònsol de Llançà i un Jaume Heras, administrador de l'hospital de la vila. Al segle XVII, Pere Heras havia comprat el mas Pujolar, de Vilajuïga, i estava emparentat amb Joan Gifre Trobat, de Garriguella, i el familiar Vicens Gifre, que era prevere i beneficiat de l'església de Castelló d'Empúries i comissari del Sant Ofici de la Inquisició.

A mitjans del divuitè, l'heretat s'escripturà a favor de la pubilla Teresa Heras, en realitat una descendent de la nissaga, la qual contragué matrimoni amb Antoni Marès, notari públic de Castelló d'Empúries, amb qui mantingueren un llarg plet contra l'abat de Sant Pere de Rodes, per les discrepàncies d'afrontacions entre el mas Pujolar, que s'endinsava en terme de la Vall, i les del mateix convent, que també reclamava el cobrament dels pertinents censos. Fruit d'aquest enllaç, la Teresa s'establí a Castelló d'Empúries i per primera vegada el mas fou arrendat a masovers, entre ells el llançanenc Pere Mallol, masover del mas d'en Heras, que l'habitava amb la seva muller Caterina i els seus fills⁵.

Durant les guerres amb França, la posició dominant i benestant del mas fou aprofitada per ubicar-hi els canons que apuntaven a la vila i per allotjar-hi un escamot de soldats que es nodrien de la pròpia capacitat productiva de l'heretat. En aquesta data, tota la hisenda passà per herència a mans del descendent Mariano Marès Heras, de Castelló d'Empúries, integrant de la petita noblesa rural amb el títol de Ciutadà Honrat de Barcelona, qui l'any 1799 fou beneficiat per la publicació d'un ban públic que

1. ACA . Monacals. Volums d'Hisenda, número 989.

2. AHG. Notaria de Llançà. Núm. 37. Notari Gabriel Espigoler. Any 1615.

3. AHG. Notaria de Llançà. Núm. 54. Notari Esteve Fàbregas. Any 1644.

4. ADG. Microfilm del Llibre d'òbits. Anys 1651-1696. Any 1615.

5. ADG. Microfilm del Llibre de naixements. Anys 1652-1678.

Dues fotografies de final del segle XIX, que mostren com era l'interior i l'exterior de l'heretat en aquella època.



Arxu



Arxu

prohibia l'entrada de qualsevol persona o animal a les terres d'aquesta heretat, en realitat una estratègia legal per facilitar la venda de petites porcions de terreny pel conreu extensiu de la vinya i també per tancar els camins de pas als veïns, als forans i als seus ramats⁶.

El 1802, l'esmentat Mariano Marès Heras arrendà el terç dels raïms obtinguts a l'heretat al pagès Josep Soler, de Garriguella, amb els següents pactes: "...deurà dit arrendatari rebre en lo celler de la casa del mas Heras les tasques de raïms, ço és de nou càrregues vuit de franques per lo vinyater y la novena per lo amo... Ítem concedeixo permís y facultat a dit arrendatari de valerse de les tines y botes que tinc en dita heretat.... Ítem que dit arrendatari pugui valerse de les herbes de les terres boscoses de dita heretat per entrar el bestiar de llana en los corrals

de dita heretat...". El document ens informa que llavors l'economia predominant del mas eren les vinyes, que disposava de trull, de tines i que les ovelles pasturaven en les terres immediates.

A mitjan del segle XIX, ja constava a nom d'Agustí Gifre de Pérez, natural de Girona, però d'arrels paternes a Garriguella, que s'establí a Llançà per practicar la medicina i de qui prové l'actual topònim. Dit metge hi faria diverses obres, tant per rehabilitar l'interior de l'immoble com per millorar el rendiment de la finca, on encara hi perduren arcades de pedra i ferro, balustrades per cerclar un dels horts que afronten el rec, o carreus de pedra calcària encastats entre les feixes i retolats amb "Agustí Gifre 1883". El 1900, l'heretat era menada pel llançanenc

6. AHG. Notaria de Figueres. Núm. 818. Notari Francesc Moner. Any 1799.

7. AHCF. Notaria de Castelló d'Empúries. Núm. 3. Notari Ramon Francesc. Any 1802.

Imatges actuals del mas d'en Gifre, potser les darreres que podrem plasmar, on encara es pot admirar la seva magnitud i elegància.

ARNALD PLUJA



ARNALD PLUJA



Martí Compte Salvà, juntament amb el seu fill Joan Compte Pagès, aleshores ja casat amb Aurora Comas Moret i pares de la Lluïsa i en Josep, dos infants de cinc i sis anys respectivament.

Fins als anys quaranta del segle passat, l'heretat esdevingué propietat i sostre del descendent Josep Gifre Ridaura i de la seva muller, Joana Alzamora Michel. Aquí van néixer la majoria dels seus fills, Caritat, Adela, Agustí, Lluís i Paulina, alguns d'ells encara recordats pels llançanencs de més edat⁸. De fet, es tractava d'una explotació directa del patrimoni, ajudats per una família de masovers que vivien en una dependència separada. Així, de la primera etapa coneixem Jeroni Llorca Ortiza, d'Oriola (Alacant), marit de Teresa Salés Martínez, i els fills ja majors d'edat, Nazari, Paula i Pilar, a més de l'Elàdia, que exercia de servent als Gifre. I del temps de la Guerra Civil hi consten els cònjuges Fermí Trescents i Marcel·la Viñoles, naturals d'un poble del Rosselló.

8. AMLL. Padró municipal d'habitants de l'any 1946.

De Josep Gifre Ridaura passà a favor de Manel Vilà Paulí, un negociant de bestiar de Banyoles, que l'arrendà a Pere Gibert Costa, un llançanenc nascut al mas Tolsanes però originari de Masarac, que l'habità amb la seva muller Elvira Palet Guday i la filla M. Dolors, amb les quals hi faria "...residència, foc i fum..." com estipulaven els antics contractes de masoveria. La seva estada s'allargà tota la dècada següent, amb el naixement de les filles Margarita i M. Clara. Uns anys de felicitat convivència entre el vell casal i els seus estadans, que concordaren amb la infantesa de les tres germanes i els records dels estius, durant els quals compartien l'edifici amb els propietaris. Amb els Gibert podríem concloure la història del mas Heras, almenys pel que fa a l'esperit rural amb què fou concebut.

A continuació, l'heretat tindria diversos estadans, però tots d'efímera estada, entre ells dues persones relacionades amb el Club Nàutic de Llançà, com la família de l'anterior sotspresident, Jordi Casas i Casanellas, i el cordovès Antonio Jabalquinto Lozano, popularment conegut per *el Pastoret*, que ostenta el rècord continuat de lligams, mancats però de residència, amb gairebé qua-

ranta anys d'acudir diàriament als seus corrals per pasturar un ramat d'ovelles. Primer per compte del seu arrendatari, Joan Garriga, de Llançà, i després pels mateixos Vilà de Banyoles, fins que l'any 1985 entrà a formar part de la plantilla del Club Nàutic com a vigi-lant nocturn i on ja li arribaria la jubilació.

La decadència rural i el boom turístic de Llançà també afectà l'ús del mas. Així, el 1970 es reconvertí en simple habitatge de dues famílies de paletes, Antonio Catalán Guirado, de Sevilla, marit de la malaguenya Rosario López Pascual, els fills Rosario i Antonio, que ja havien nascut a Llançà, la germana Josefa i els seus cunyats, Juan Antonio López Pascual i Benito Toscano Guirado, ambdós peons de la construcció. Fou un període curt, durant el qual només l'antic hort dels Gifre continuà en actiu. Fins als anys vuitanta encara s'emprà per tancar-hi bestiar i, més endavant, per a la reproducció d'aviram i d'ocells, quedà poc després abandonat i reduït a l'estat actual, quan només els coloms i els pardals li ofereixen un cert caliu domèstic amb la cridòria de les seves cries.

Avui, el futur del mas d'en Gifre és més incert que mai. L'antiga obra rural aviat es veurà envoltada d'urbanitzacions, polígons industrials i la projectada carretera de circumval·lació de Llançà al Port de la Selva. Aquesta altiva i emblemàtica heretat resta com un dels pocs testimonis del Llançà medieval i potser caldrà que els nostàlgics hi concertem una última visita amb el pertinent record fotogràfic, per si de cas el dia menys pensat el turó apareix orfe d'edifici i ple de grues i màquines, prèvies a l'eufòria constructiva del moment. Això sí, ens agradaria demanar a qui correspongui que almenys es preservin els magnífics plàtans, lledoners i altres arbres de ribera que ressegueixen el curs del reguerol contigu, que drena a la riera de Balleta.

Potser el millor comiat d'aquest recull històric seria recitar uns fragments de l'emblemàtica sardana llançanenca *Des de la masia*, amb música de Josep Jofre i lletra de mossèn Josep Benet, una barreja de paraules poètiques i dominicals inspirades en les llargues passejades fetes per l'heretat: "... El vent xiula i no para / regira els olivers / les fulles d'atzavara / s'afilen un xic més ... / ... Si no fos per la buidor / que et deixa el cor de glaç / si tinguessin més claror / les cambres d'aquest mas ... / ... Ja no voldria res de fora, / ja no seria enyoradís / si tingués aquí a la vora / aquell amor que em fa feliç ... / ... Ai, que triga a venir l'hora / de l'anell i de l'encís ! ... / ... Al veure que arribes / el mas somriurà, / amb la claror teva / s'il·luminarà / i serem bandera blanca / tot onejant per Llançà".



ARXIU

A dalt, Antonio Jabalquinto, el Pastoret, i Encarnació Casadevall, la seva dona; més de quaranta anys de relació amb el mas.

A baix, Pere Gibert amb la seva muller, Elvira Palet, a l'any 1941.



ARXIU

CONCURS XIX

coneixem Llançà?

La participació ha minvat. I tanmateix és ben fàcil. Per què no ho proveu? Localitzeu els llocs de les tres fotos i encerteu la resposta a les tres preguntes. Envieu-ho a l'Ajuntament, abans del proper 1 de març, en un sobre on hi consti: "XIX Concurs: Coneixem Llançà?". Com sempre, dos àpats de premi en un restaurant a elegir. Ep!... que sigui de Llançà! En cas d'haver-hi més d'un encertant, sorteig. Bona vista i sort!

PREGUNTES

1. La lletra de la sardana *Des de la masia*, ben coneguda de tots els llançanencs, fou obra de mossèn Josep Benet. Qui fou l'autor de la música?

Ricard Viladesau	Max Havard
Josep Jofre	Josep Coll
Jaume Bonaterra	Francesc Camps
2. En quin any fou aprovada pel Parlament de Catalunya la Llei de Protecció del cap de Creus?

1839	1998
1995	2003
1955	1953
3. El mural *Mediterrània*, que és a la cruïlla dels carrers Gardissó i Rafael Estela, és obra d'un artista llançanenc. Quin?

Dolors Isern	Josep Malats
Guillem Duran	Fina Barris
Rafael Borràs	Jordi Granollers



Foto 1.

RESULTAT DEL XVIII CONCURS

Guanyador: desert.

Respostes correctes:

Preguntes

1. Jaume Comellas
2. 1916
3. Lourdes Teixidor

Fotos

1. Façana de l'Ajuntament.
2. Façana del Col·legi Pompeu Fabra.
3. Avinguda Europa, prop del carrer Rafael Estela.



RAFAEL CORCOLL

Foto 2.



RAFAEL CORCOLL

Foto 3.

■ El bonsai (II)

FREDERIC RIERA I MALLOL

Condicions sanitàries

Els bonsais són obres d'art vivents. No es poden comparar amb altres formes artístiques. En quadres o escultures, una obra està acabada quan el pintor endreça el seu pinzell o l'escultor el cisell. Els bonsais mai no estan acabats, ja que continuen creixent. No n'hi ha prou d'admirar la seva bellesa, ja que transmeten quelcom molt més essencial: les lleis del creixement i de l'avenir, i ens fan comprendre que tots, homes, dones i natura, estem subjectes a aquestes lleis.

Tot bonsai sa, sense cap malura que pertorbi les seves funcions vitals, té la resistència suficient per lluitar contra bona part de plagues i malalties que el poden afectar. No obstant això, cal un seguiment dia a dia. Si són atacats per paràsits, el més probable és que hi hagi una mancança d'atenció per part nostra. No ens limitem a lluitar contra la malaltia, cal esbrinar també les causes que la provoquen.

Si l'adob és important per al sistema radial de l'arbre, no menys important és la composició de la terra on l'hem d'ubicar. Una facultat natural de la terra és rebre l'arbre sense cedir. El substrat ha de tenir unes virtuts òptimes que permetin el desenvolupament radicular. Bàsicament ha de fer de suport i sadollar les necessitats alimentàries i fisiològiques plenament. El substrat ha de tenir unes característiques: estabilitat, no ha de compactar excessivament, però tampoc ha de ser inestable; quant a profunditat, cal un volum de terra tal que les arrels puguin trobar i assimilar aliments; ha de ser esponjós, suficientment tou perquè les arrels penetrin sense dificultat; també la discontinuïtat provoca esquerdes a la terra i pot comportar la dessecació de les arrels. El substrat per al bonsai ha d'oferir bona capacitat de drenatge, retenció d'humitat i capacitat de bescanvi iònic. Per assolir-ho, hi ha una quantitat de barreges a fer. Jo en faig una així: dues parts de torba, dues d'*akadama* (terra japonesa reina per al bonsai), una d'argila (o terra argilosa) i dues de terra volcànica de gra fi.

Evidentment, el bonsai té la possibilitat de contraure malures i patir plagues de paràsits de l'ordre dels aràcnids, que comprenen diverses famílies dels àcars.

Però sempre és millor prevenir que curar i amb una mica de sentit comú la majoria de malalties són evitables. Els riscos potencials són provocats per una col·locació defectuosa, un excés d'exposició al sol, un canvi bruscat de temperatura –entrar l'arbre de l'exterior a dins, on hi ha molta escalfor degut a la calefacció–, la visita d'uns amics: –Oh, quin arbre més bonic!–. El prenen, rellisca i, plop!, test a terra, trencat, i arbre malmès.

La pertorbació química té el seu origen en substrats d'inadequada qualitat, deficiències minerals o excés d'adob. Aquests problemes els podem conèixer per les fulles, que es perden. La malaltia d'origen biològic és la més corrent. Provocada per bacteris, virus, fongs i insectes. En cas de bacteris i virus, és millor cremar l'arbre i desfer-se de la terra per evitar que la malaltia s'escampi. El fong és un paràsit que es reproduïx per espores asexuades i és el causant de la majoria de malalties dels bonsais. Es recomana pulveritzar amb un fungicida de la varietat sistèmica dels arbres. Les varietats de fulla caduca són més susceptibles als atacs dels fongs que les coníferes. La majoria d'aquestes plagues no són persistents, he comprovat que les pulveritzacions amb acaricides és el millor. Cal fer-ho una vegada per setmana, tres vegades continuades cada trimestre. A l'aplicar acaricides s'ha de cobrir la terra amb paper plastificat i no inhalar el producte, extremadament verinós.

Paràsits i malalties més habituals

Coccinel·la cotonosa i d'humitat. Síntomes: cobert de borrisol semblant al cotó i melassa de color fosc, sabor dolç a les fulles, brots, flors i fruits. Grau de perillositat: baixa / moderada.

Mosca blanca (definició força agosarada, ja que té quatre ales). Síntomes: segregació de la melassa, que pot produir una malaltia per fong, el negrelló o carbó. Grau de perillositat: baixa / moderada.

Pugó lanífer i verd. Síntomes: viuen apinyats en colònies, xuclant la saba. Petites boles de cotó, fibroses, blanques, que cobreixen les branques i els angles entre branques i fulles. Segregació de melassa, que pot portar el negrelló. Grau de perillositat: baixa / moderada.

Trips. Insectes d'aparença allargada no superiors al mil·límetre. Síntomes: fulles en forma de barca invertida, amb els insectes amagats al seu interior. Piquen i xuclen els òrgans vegetals més tendres. Grau de perillositat: moderada.

Aranya vermella i groga. Síntomes: virtualment invisible a simple vista, es pot observar amb una lupa potent. Pulveritzant l'arbre veurem una teranyina finíssima. És el més mortífer de tots els àcars que ataquen els bonsais. Xucla la saba i pot defoliar l'arbre en una setmana i causar-li la mort. Es reproduïx amb facilitat i és difícil d'eradicar; fina teranyina en les zones afectades i fulles penjant. Grau de perillositat: molt alt.

Consells pràctics

Què s'ha de comprovar en comprar un bonsai? Que tingui bona salut, color brillant a les fulles, sense presentar fulles ni branques seques. Terra esponjosa, no compacta i sense forats. L'edat de la planta no té importància, sí que en té el temps que fa que rep tractament. Que no estigui o hagi estat sotmès a clima artificial. L'aire condicionat li és molt perjudicial. Que no tingui paràsits, ni insectes, que no presenti fulles parcialment menjades. Que porti identificació (espècie, edat, temps de formació, tractaments especials i data de l'últim trasplantament). Que l'establiment venedor pugui assessorar l'usuari. Que les ferides de la poda estiguin cicatritzades. Que els filferros no es clavin a l'escorça i no estiguin rovellats. Que sigui una espècie autòctona, ja que són els més resistents.

He d'insistir molt en les cures que precisa un bonsai, ja que la majoria dels que són a la venda es tracten d'espècies tropicals. El primer que cal fer amb un arbre d'aquests és climatitzar-lo i intentar imitar el seu hàbitat natural. A l'hivern, temperatura no inferior als 10-15°, mantenir alts nivells d'humitat en fulles i sòl. Així i tot, és necessari que el bonsai tropical visqui a l'aire lliure mentre la temperatura ho permeti (no inferior a 4°). En cas contrari, ha de viure en interiors sense aire condicionat ni calefacció, per protegir-lo de les glaçades. De fet, no existeixen els bonsais d'interior.

Per evitar problemes, el més indicat és la pràctica del modelatge bonsai aplicat a les nombroses espècies pròpies de les nostres comarques: grèvol, olivera, boix, alzina, roure, pi, faig, magraner, ginebró... El grèvol i el pi negre són espècies protegides. És aconsellable als que vulguin iniciar-se en l'art bonsai que comprin els arbres en un viver, perquè ja tenen fet el procés d'aclimatació i, si l'arbre té bona salut, se li poden aplicar les tècniques bonsai des del primer dia.



FREDERIC RIEBA

Dos bonsais propietat de l'autor (a dalt, Sageretia Theezans i a baix, Ginkgo Biloba).



FREDERIC RIEBA

■ *D'un passat no tan llunyà*

VICENÇ PUMAREDA

C ANELES DE GLAÇ A FENER

Les fotos tenen data: 10 de gener de 1985. No es pot negar un singular efecte estètic, més enllà de les incomoditats que comporta un temps d'aquest carés. Algú potser ho recorda, encara...



VICENÇ PUMAREDA



VICENÇ PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA



VICENÇ PUMAREDA



VICENÇ PUMAREDA



■ *Els noms de la nostra mar*

RAFAEL BORRÀS

Molts de nosaltres, quan volem anar a un lloc, o tan sols saber on és, el localitzem en un mapa, de vegades en un atlas, alguns cops fins i tot en una carta nàutica. D'aquesta manera esbrinem, entre altres coses, la distància, els topònims de la zona o per on s'ha de passar prèviament per arribar al destí. Aquest mateix afer es complica quan parlem dels diferents llocs de la nostra mar, de la mar d'Amunt, en ple Golf de Lleó, on feinegen els pescadors de casa.

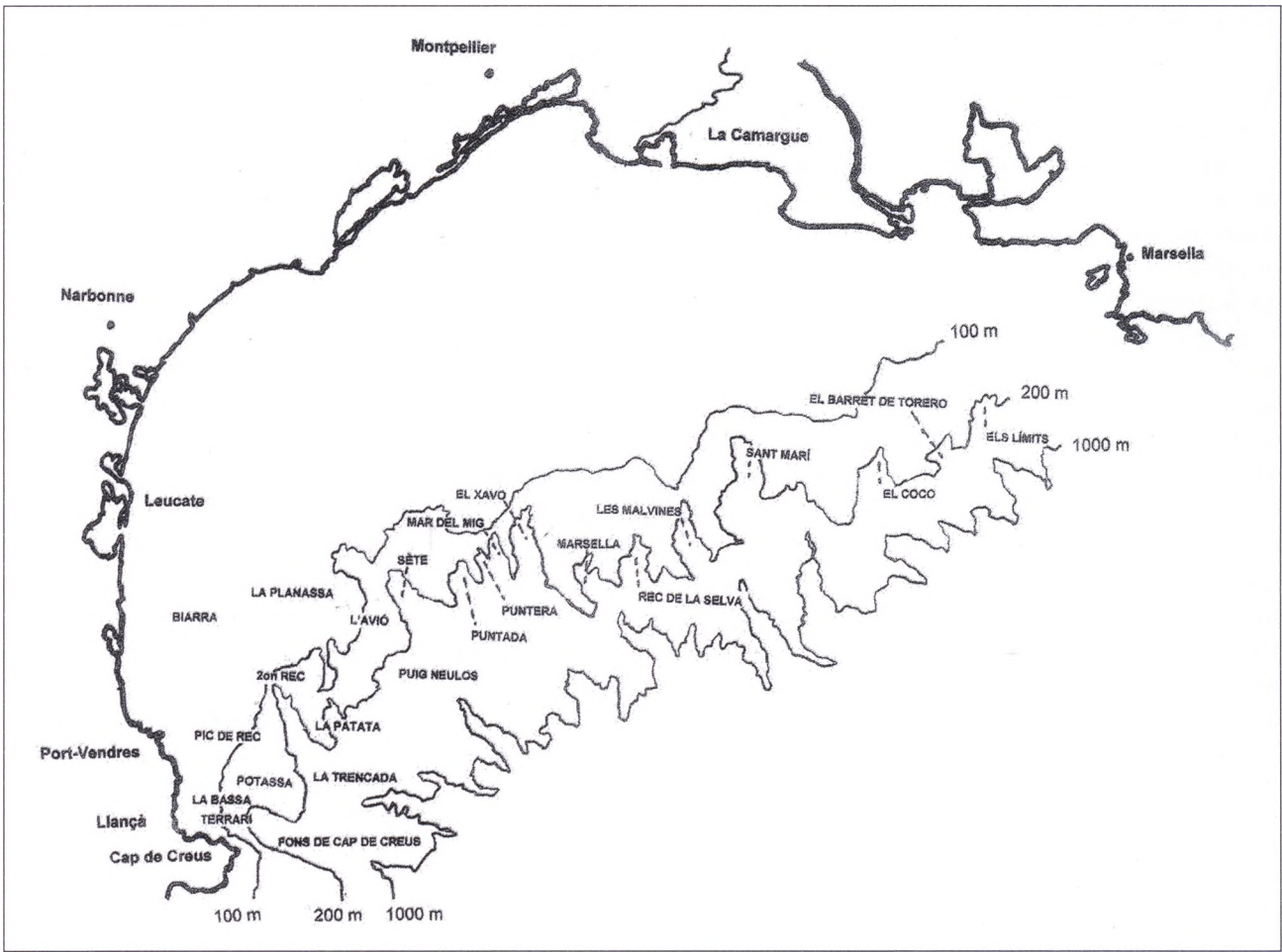
Quan les embarcacions de pesca treballaven prop de la costa, els llocs els anomenaven normalment prenent els topònims del litoral, per la seva proximitat o també perquè els feien servir, en ocasions, com a senyes o punts de referència en el seu treball. És el cas del Claper, la Veta Blanca, el Morer, els Esculls de cap de Bol... Des de fa força temps, els pescadors treballen en llocs molt allunyats de la costa, a moltes milles marines de port, cerquen nous caladors, amb una orografia marina complexa. Per tal de parlar entre ells sobre la seva localització, necessàriament han hagut d'anomenar-los. Cal indicar que aquesta toponímia marina, paraules per designar un lloc a la mar, canvia i es transforma, es construeixen noves versions, adaptant-se segons la seva utilització; així, i ben segur amb un to irònic, n'han sorgit de tan singulars i divertits com el Coco, les Malvines, el Xavo i altres.

Lluny de voler pretendre conèixer la procedència toponímica, es pot dir que alguns noms procedeixen

del nom del rec marí; altres del tipus de fons, si té forma de punta o és pla, o perquè hi ha un ganxo; altres prenen el nom de com l'anomenà el primer pescador que començà a treballar-hi assíduament (és el cas del Rec de la Selva, doncs el primer en treballar-hi fou de la Selva de Mar). En altres casos, el mateix nom s'anomena en català d'una manera i en castellà d'una altra. És el cas de Pinar Lux o Puig Neulós. Fins i tot els pescadors d'un port poden



JMS



ARXIU

Mapa de caladors del golf de Lleó.



JMS

batejar-lo d'una manera i els d'un altre anomenar-lo ben diferent. La complexitat està servida.

Quan la zona és extensa, s'hi afegeix al topònim principal una descripció. Com ara Barana de Llevant o de Garbí, fent referència a una o altra vessant. O Cul de Rec, on comença el rec (també en diuen el Sec, o part menys fonda). Són aspectes importants que permeten delimitar molt més la zona. També s'utilitzen altres punts més emblemàtics, com són els llocs on han quedat elements immòbils en el fons marí com, per exemple, un vaixell francès de ferro, un avió de guerra alemany, una àncora, un buc de càrrega de la Segona Guerra Mundial o una palangrera francesa enfonsada l'any 1994. Tot plegat per especificar-ne molt més el fons marí.

Com es pot observar en el croquis, la mar, igual que les muntanyes, mesura la seva profunditat mitjançant unes línies de nivell, en aquest cas hi marco les de cent, dos-cents i mil metres de profunditat. La localització dels noms d'una extensió tan àmplia de

mar és difícil de concretar i ben segur que poden haver-hi errors de precisió. L'objectiu és saber, més o menys, cap on cau el lloc on treballen els nostres pescadors. Així, quan sentim Primer Rec sabem que són prop de casa, a unes set milles, és a dir, a uns tretze quilòmetres. Però la distància canvia i de ben segur que quedem sorpresos quan ens diuen que van a pescar fins a uns cent vuitanta quilòmetres. Per tenir una idea de la llunyania d'alguns punts, podem esmentar que el Segon Rec és a unes disset milles; la Patata, a vint-i-una milles; Seta, a trenta-tres; el Xavo, a quaranta-sis; Marsella, a unes cinquanta; el Rec de la Selva, a cinquanta-cinc milles, les Malvines, a seixanta-dues; Sant Mari, a setanta; el Coco, a unes vuitanta; els Límits, a noranta-sis milles, punt que, com indica el seu nom, significa el final d'un terme. No vol dir que en ocasions no es pugui anar més lluny, cosa però, fins ara, inusual. Si alguna vegada s'hi pesqués, irònicament, m'han comentat que podrien donar-li el nom de Canaletes. Potser per ser a la part més alta de la rambla.



SMT



*Fiscal • Laboral • Mercantil
Comptable • Assegurances*

Nicolás Salmerón
(pàrquing bombers)
Tel. i Fax 972 12 09 94
17490 LLANÇÀ

**ZURICH ASS.
J. BUXEDA
AG. 170066-5**

HOSTAL

CAN NARRA

Especialitat en peix

Carrer Castellar, 37
Tel. 972 38 01 78
EL PORT DE LLANÇÀ



”la Caixa”

**CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS
DE BARCELONA**

GODOY CORREDORIA D'ASSEGURANCES, S.L.



GODOY & CALDAS ASSESSORS, SA

*Serveis
professionals*

av. pau casals, 25-27, 1r - tel. 972 38 05 00 - fax 972 38 14 63 - 17490 llançà
pi i margall, 1 pral. b - tel. 972 50 02 35 - fax 972 67 29 48 - 17600 figueres

e-mail: godoy@godoy-ca.com